HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

INHOUD: Nationaal Steuncomité-Parijs. — Het Informatie-Bureau der Vereeniging „Oost en West”. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche Pers. — II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Nagekomen Berichten. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen. — Mededeelingen. — Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië. — In Nederland aangekomen Verlofgangers. — Met pensioen. — Adresveranderingen. — Mutatiestaat van 12 tot 19 Augustus 1931.

Nationaal Steuncomité-Parijs.

Giften worden nog gaarne in ontvangst genome:

Den schenkers werd het door „Oost en West” uitgegeven werkje „Onze Overzeesche Gewesten”, bij wijze van kwitantie en onder dankbetuiging toegezonden. Zij die dit boekje onverhoopt niet mochten ontvangen hebben, gelieven hiervan te berichten, opdat toezending alsnog onverwijld volge.

Gespecificeerde opgave, onder initialen, van de per giro ingekomen gelden van 8 t.-m. 14 Aug.:

Den Haag: Dr. J. Th. T. 10,—; Mr. F. D. v. O. 10,—; Mej. C. J. J. W. f 10,—; Mej. A. M. T. 10,—; P. S. 2,50; H. W. J. R. v. d. H, 5,—; J. G. P. f 2,50; Jhr. S. M. S. de R. f 2,50; Mevr. B. M. C. S. f 10,—; G. S. f 5,—; J. H. v. d. Z. f 10,—; A. V. O. K. f 70,36; G. v. L. f 5,—; Prof. F. f 5.—; M. A. v. L. f 10,—; Mevr. M. A. J. v. M.—v. T. f 100.—; J. P. K. f 5.—; Zusters J. K.-Z. f 8,42; C. C. v. E. f 5,—; M. J. F. W. van der H. f 2,—; Mej. E. M. v. G. f 2.50; J. V. f 2,50; Mr. J. J. M. f 2,50; H. C. f 5,—; E. E. f 10.—; Dr. W. J. L. f 25,—; Mej. Aug. S. f 2,50; Wed. F. W. C. E. f 3,—; L. M. E. B.—B. f 2,50; I. v. R. f 25,—; G. J. S. f 10,—; F. Th. E. f 5,—; Mej. E. B. f 10,—; Dr. A. G. K. f 250,—; Mr. E. N. van K. f 10,—; Ir. K. F. K. f 2,50; H. N. f 5,—; P. C. K. f 25,—; H. C. A. v. B.—M. f 10,—; Mevr. Sch. f 25,—; P. R. f 1,—; H. K. f 3,—; Dr. H. B. f 10,—; Mevr. E. Th. IJ. f 2,50.

Amsterdam: Prof. Dr. J. P. K. de L. f 10,—; N. G. f 38,07.

Rotterdam: N.V. Alg. Vruchten Imp. Mij. f 25,—; H. v. D. f 25,—; Mr. Abm. van der H. f 5,—; N. F. W. f 5,—; Mevr. Douar. H. J. R.—L. f 10,—; Mevr. P. L.—D. f 50,—; Hotel Weimar f 25,—; J. A. H. f 5,—.

Eindhoven: Dr. E. H. R. f 5,—; E. N. f 2.50; Ir. F. J. Ph. f 25.—;

Amersfoort: Mej. E. v. T. f 2,50.

Deventer: Kam. v. Kooph. en Fabr. v. Salland. f 100,—.

Parijs: J. ten C. f 10,—.

Assen: J. A. v. d. V. f 10,—.

Delft: F. O. B. f 5,—; C. J. de L. d. l. S. f 5,—.

Arnhem: J. H. C. f 1,—; Dr. J. C. H. f 25,—.

Sappemeer: Dr. J. B. f 25,—.

de Bilt: Prof. Dr. E. v. E. f 2,50; N. H. K. f 2,50.

Tiel: K. v. K. en Fabr. f 100,—.

Heemstede: Mevr. C. C. G.—v. d. G. f 2,50.

Baarn: Mevr. A. W. F. v. T. f 10,—.

Rijswijk: J. H. K. f 25,—; Ir. J. C. Sch. v. S. f 2,50.

Ginneken: H. J. V. f 10,—.

IJmuiden: Not. W. A. D. f 10,—.

Utrecht: H. B. f 5,—; Jhr. Dr. C. G. C. Q. v. M. f 5,—; H. K. f 2,50; Ch. D. f 2,50; Mej. P. K. f 10,—; J. J. v. L. f 2,50.

Scheveningen: P. H. Th. f 5,—; Mevr. C. C. B.—V. f 2,50.

Groningen: Mr. E. D. H. Sch. f 5,—; firma G. F. Bzn. f 181,—; H. v. S. Jr. f 2,50.

Zwolle: K. v. K. en Fabr. f 100,—.

Huis ter Heide: Jhr. G. J. W. H. v. W. v. G. f 25,—.

Wageningen: Prof. Dr. J. a. H. f 50,—.

Hilversum: Wed. C. v. N. f 10,—.

Boxtel: P. M. H. f 5,—.

Lisse: P. K. v. C. f 2,50.

Deze bedragen vormen een *per giro* ontvangen som van f 1732.85

Reeds verantwoord over het tijdvak van 30 Juni t/m. 7 Augustus (Zie vorig K. W.) „ 31312,63

f 33045,48

Per kas ontvangen aan contanten door persoonl. afdracht, postwissels, enz. v/m. 9 t/m. 15 Augustus: Zr. K. f 10,—; J. L. v. G. f 5,—, beiden Den Haag „ 15,—

Reeds verantwoord over het tijdvak v/m. 30 Juni t/m. 8 Aug. (Zie vorig K. W.) „ 1313,32

En door storting bij het Agentschap der Nederl. Handelmij alhier, van een gift van H.K.H. Prinses Juliana, in het tijdvak van 9 t/m. 15 Augustus „ 1000,—

Reeds verantwoord v/m. 30 Juni t/m. 8 Augustus (Zie vorig K. W.) „ 6353,75

Totaal t/m. 15 Aug. (Giro t/m 14 Augustus f 41727,55

Giften worden nog steeds ingewacht bij de Vereeniging „Oost en West”, K. Voorhout 6, Den Haag en Giro no. 14574.

HET STEUNCOMITÉ PARIJS.

Opening nieuw Nederl. paviljoen ter Parijsche tentoonstelling.

De verschijning van dit blad op den vasten datum noopte de Redactie zich, in dit nummer, tot de vermelding van het feit zelf — 14 dezer, ten 4 ure — te bepalen. Voor bijzonderheden wordt dus verwezen naar het volgende K. W.

Het Informatie-Bureau der Vereeniging „Oost en West”

VERSLAG OVER HET JAAR 1930/1931

(in verband met den economischen toestand van Ned. Oost- en West-Indië.)

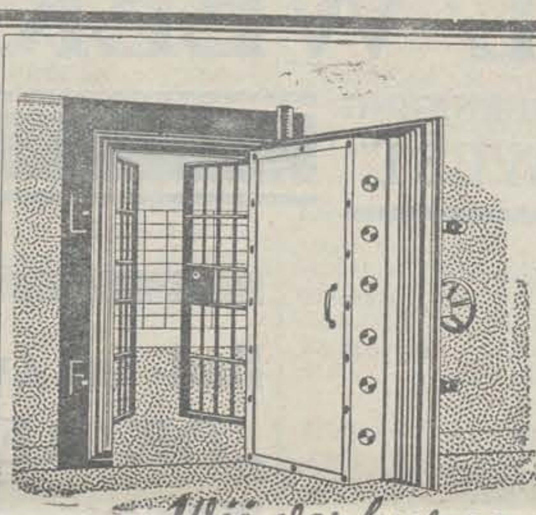
door

H. J. A. RAEDT VAN OLDENBARNEVELT.

Uit het verslag van de C.H.V. te Banda (Crediet- en Handelsvereeniging Banda) over 1930, lezen wij, dat het marktverloop voor noot en foelie ongunstig was. De prijzen waren aan het eind van het jaar gekomen op resp. 39 en 130 cent per ½ K.G. en zijn thans beland op 33 en 115 cent, een peil waarop slechts met toepassing van genomen bijzondere zuinigheidsmaatregelen een batig slot op de exploitatierekening mogelijk zal zijn. Bij gunstige weersomstandigheden mag voor den nieuwen oogst een goed gemiddelde verwacht worden.

De import- en exportzaken hadden te lijden van vermindering van den afzet en de verzwakking van de positie der handelaren. Het verliessaldo ad f 72.398 zal worden afgeschreven op de statuaire reserve. En op Nieuw Guinea is alleen van beteekenis eenige aandacht te wijden aan de Kolonisatie, die daar nog maar altijd niet naar wensch zich heeft kunnen ontwikkelen.

Het Volk ontleent het volgende aan den brief van een landgenoot, die, na als employé op Java geweest te zijn, naar Nieuw-Guinea is getrokken. „Het is wel een uithoek van de wereld, waar ik terecht ben gekomen. Slechts éénmaal per maand komt hier een boot (te Manokwari) en krijgen wij contact met de buitenwereld. Maar er was geen andere oplossing voor mij. Ik wist niet, waar ik anders heen zou kunnen gaan. De tegenwoordige werkloosheid op Java immers is meer dan bar. Europeanen bieden er zich aan voor allerlei slecht betaalde baantjes, waarvoor vroeger alleen inlanders te krijgen waren. De gelegenheden voor onderdak bij de politie worden druk gebruikt. Wie had kunnen denken, dat wij ooit zulk een toestand zouden beleven”. De schrijver vertelt dan verder van de dagelijksche bezigheden van de voedselvoorziening, van het werk in de huishouding, van het zelf kleeren wasschen, koken enz., van het bijna geheel van groenten moeten leven, omdat daar alleen vleesch is te bekomen door de jacht, die in den beginne niet al te best lukte. In hoofdzaak moest hij het hebben en zijn metgezellen, van wilde zwijnen, kalkoenen, diverse soorten van wilde duiven, waarvan er daar bijzonder groote voorkomen (de Kroonduif is grooter dan de kip) enz. Voorts leven daar een soort struisvogels, kangoeroe's, buidelratten, de jaarvogels met hun enorm grooten snavel, papegaaien, paradijsvogels enz., diersoorten als in Australië. Natuurlijk, want men is daar in het Australische gewest van den Indischen

Wij verhuren

KLUISLOKETTEN

TEGEN F 3.—. PER JAAR
OF F 0.50 PER MAAND

KLUISINRICHTING GEOPEND
ELKEN DAG VAN 10-3 UUR
ZATERDAG VAN 10-12 UUR

NUTSSPAARBANK te 's-Gravenhage

5132

N.V. SCHMID'S Effecten- en Productenhandel
PLEIN 9, DEN HAAG
Telefoon 112384, b. g. g. 772888. 5639
Directe lijn Amsterdamsche Beurs.
Uitvoering van alle orders in EFFECTEN en PRODUCTEN (Suiker, Katoen, Rubber enz.). — Speciale voorlichtingsdienst **Amerikaansche** en **Indische** fondsen.
NEW-YORK — LONDEN — CHICAGO — PARIJS
Amsterdamsche Beursverbinding „Mählers Bank, N.V." — Heerengracht, Amsterdam. — Anno 1907 —

W. MULSTEGE
v/h M. EVELEIN
CONFISEUR-PATISSIER
Levering van Diners voor alle feesten.
Speciaal adres voor de onvervalschte 5163
INDISCHE SPEKKOEK.
8 maal bekroond met hoogste onderscheiding.
Valeriusstraat 25 - Telef. 333366 - Den Haag

ANTHRACIET

Belgische Anthraciet 30/50	ƒ 2.15	per H.L.
Belgische Anthraciet 20/30	ƒ 2.—	per H.L.
Belgische Anthraciet 50/80	ƒ 2.10	per H.L.
Belgische Eierkolen	ƒ 1.30	per H.L.
Geklopte Cokes	ƒ 0.90	per H.L.
Parel-Cokes	ƒ 0.80	per H.L.

Franco thuis met maat. Bestelkantoor
JASPER, Naaldwijkschestr. No. 87—89, Den Haag.
Tel. 110782. 5217 Zendt briefkaart

PRACHTIGE

Tweemaal per jaar (in Februari en in Augustus) zenden wij, uitsluitend aan particuliere bloemenliefhebbers, gratis onze fraaie, in koper-diepdruk uitgevoerde prijscourant, rijk geïllustreerd met natuurgetrouwe foto's. Deze prachtige en duidelijke handleiding voor het aanleggen en onderhouden van 'n bloementuin ligt ook klaar voor U! Vraagt spoedig Uw exemplaar aan bij:

N.V. L. Stassen Junior
Hillegom - Tel. 2257
Bloembollen - Planten - Zaden
ALLE ARTIKELEN WORDEN GELEVERD ONDER GARANTIE

PRIJSCOURANT GRATIS

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West" 5055

Apeld. Coöp. Fabriek van Melkproducten
(A. C. F. v. M.) 5600
„MARIËNDAAL"
TELEFOON 163 **TELEFOON 163**

Een succes zonder weerga der moderne Medische wetenschap

Wordt jong! Blijft jong!
VERJONGINGSKUUR
zonder operatie of inspuiting door het gebruik van:

VIRILINE Voor mannen
FERTILINE Voor vrouwen

Vervaardigd door Dr. RICHARD WEISS te Berlijn, uit zuivere gestandaard. Homonen-extracten en met ultra-violet bestraalde mineraal Vitaminen.

„VIRILINE" & „FERTILINE"
wordt door duizenden doktoren gepre zen.
Honderden proefnemingen hebben bewezen, dat menschen op leeftijd weer jeugdig kunnen worden door het gebruik van

„VIRILINE" & „FERTILINE"
Vraagt heden nog rijk geïllustreerde brochure „VERJONGING" die gratis en franco toegezonden wordt door de Importrice: 5166

N.V. HACO'S Handelsmaatij.
Parallelweg 46-47, Maastricht.

Voortdurende waakzaamheid is de prijs van veiligheid. Met betrekking tot uw belegging, om het even hoe groot of klein uw bezit zij, beteekent dit een nauwkeurig onderzoek minstens iedere zes maanden. (De Zakenwereld).

C. VAN KAMPEN
Behangerij — Stoffeerderij
Verhuizingen 5037
Badhuisweg - APELDOORN

Stoom Wasch- en Strijkinrichting
GEZ. VAN DEN BOSCH & Co.
Dirk Hoogenraadstraat 168
(Tegenover het Circus bij het Gevers Deijnootplein)
Telefoon 551172 5614 **SCHEVENINGEN**

KAWEE'TJES

DEN HAAG

N.V. Kantoorboekhandel TH. J. DE KONING
PASSAGE 36—38 — DEN HAAG — TEL. 110036
Speciaal voor VULPENHOUDERS!
Alleen de betere merken 5220

Verlofgangers, bij aankomst in Den Haag is Uw aangewezen adres voor een **prima HAARD** of **eerste klas RIJWIEL,**
De Industrieele Handels-Onderneming HEIDENREICH.
Kantoor en Magazijn: 5221
Regentesselaan 348, Den Haag. — Telefoon 391571.

RIJSWIJK (Z.-H.)

Banketbakkerij „PONSEN"
Bestellingen voor feestgelegenheden extra korting. ƒ 10.— aan bons geeft recht op een tablet chocolade à ƒ 1.—
— TELEFOON 110529 — 5282
RIJSWIJK, Heerenstraat 52 — Telefoon 118062

UTRECHT

A. J. BALJET 5094
KLEERMAKERIJ „DE CITY"
Opgericht 31 Maart 1876 — **UTRECHT**
Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West"

BREDA.

LAGE GASPRIJS: 9 cent per kub. Meter
Bij vastrecht 8½ en 5 cent per kub. Meter
5196

A. DE KONING & ZOON - GINNEKEN
— **DESKUNDIGE TUIN-ARCHITECTUUR** —
AANLEG EN ONDERHOUD VAN TUINEN
Rotstuinen — Borders — Flagstons Tuinpaden
Artistiek Bloemwerk — Speciale Cacteeën Cultuur
MOLENSTRAAT 9 5265 Telefoon 1499 (Breda)

Firma H. van Besouw
MARKT 27. - Tel. 504. - **BREDA.**
Oud solied adres voor 5545
Tropen Uitzetten.
Vraagt prijscouranten of bezoek.

Tel. 1923 **TE BREDA** Tel. 1923
is het van ouds bekende adres voor solide
Rolluiken, Jalouziëen en Zonneschermen
Firma G. v. d. VELDEN
Alle voorkomende reparatiën.
Kantoor en Fabriek Haven 11—11a.
5548

VLEESCHHOUWERIJ 5111
FIRMA C. L. KOREMANS
Mauritsstraat No. 3, Breda — Tel. 165
Aanbevolen adres voor leden van "Oost en West"

N.V. v/h Broese en Peereboom
Binnen- en Buitenlandsche Boekhandel.
Kantoorboeken, — Kantoorartikelen.
Advertentie-Bureau. — Uitgave Bredasche Courant.
Boek-, Courant- en Handelsdrukkerij. 5071

Archipel, waar alle dieren van het Aziatische gewest, bewesten Celebes, ontbreken. Goed beschouwd zijn o.i. de pioniers daar best af. Maar hoe is het daar nu gesteld met de gezondheid. „Van mijn dikte is niets meer overgebleven. Toen ik hier pas was, heb ik malaria gekregen en toen ben ik in enkele weken zoo afgevallen, dat mijn kleeren mij als zakken om het lichaam hangen. Nu zal de lichamelijke oefening er wel voor zorgen, dat ik geen buikje meer krijg. Ons ideaal is, een eigen stuk bebouwden grond te hebben, met een eigen houten huis en vee met gevogelte. Een groot stuk grond krijgt ieder in bruikleen van de regeering. Maar voor het overige is natuurlijk geld noodig, als men vlug vooruit wil komen en dat hebben slechts enkelen onzer. Wij zitten hier in een groot gebouw van rotan, slapen op veldbedden, loopen rond in pyjama's, blauwe werkpakken of oude kleeren en dragen eigen gemaakte klompen. Mijn bezittingen bestaan uit een zwaar geweer, een jong varken en heel veel duiven. Van de regeering krijgen wij misschien in de toekomst koeien in deelteelt, d.w.z. wij verzorgen de koeien en krijgen daarvoor van elke twee kalveren, die er komen, één, het andere is voor de regeering enz. Ondanks alle ontberingen bevalt het leven mij niet slecht, maar het minst moeilijk is het voor de jonge menschen onder ons." (Zie: „Een Nederlandsche kolonist op Nieuw-Guinea", Nieuwe Rott. Ct. van 13 Juni 1931, avondbl. A.).

Zooals men weet, zijn er in de maand October 1930 een achttiental jonge mannen van Java naar Nieuw-Guinea vertrokken om daar een volksplanting te stichten en het brood te vinden, dat Java hun niet meer geven kon. De beweging gaat uit van de Vereeniging Kolonisatie. De emigranten bestonden voor een groot deel uit oud-pupillen van Pa van der Steur en andere weeshuizen. Pa heeft van het afscheid van zijn jongens iets gemaakt, dat sterk herinnert aan de wijze, waarop onze vaderen naar Oost, West en Transvaal trokken. Het afscheid had plaats in de Gestichtskapel van Oranje Nassau in een buitengewonen Zondagsdienst. Het was, zooals Het Nieuws van den dag van Ned.-Indië beschrijft, een indrukwekkende plechtigheid. Het blad, dat een open oog heeft voor de beteekenis van deze oogenschijnlijk vrij onbelangrijke gebeurtenis, noemt dien dag o.i. ten rechte van groote sociaal-economische beteekenis. „Daar er door den Nederlandschen stam eindelijk na zooveel tijd waarin alleen beheer- en exploitatie-kolonisatie zijn aandacht had, weer eens een volksplanting in den waren zin des woords wordt gesticht, heeft o.i. deze dag voor Nederlandsch-Indië en voor Nederland zeker ook historische beteekenis.

De Vereeniging „Kolonisatie Nieuw-Guinea" vraagt niet om de belangstelling van de Nederlanders, die Nederlandsch-Indië eens den rug zullen toekeeren en die haar streven niet kunnen begrijpen, maar wij zouden, omdat daartoe alle reden is, gaarne tot dezen het besef willen doen doordringen, dat als zij ooit iets van nationale geestdrift hebben gevoeld bij het lezen van de verhalen over de Nederlandsche volksplantingen in Noord- en Zuid-Amerika en Zuid-Afrika in den tijd, toen de Nederlanders nog kwade kansen durfden te aanvaarden, zij alle redenen hebben om ook heden minstens belangstelling te toonen". Men leze het uitvoerige artikel „Een ouderwetsche emigratie" — „Hoe Pa v. d. Steur z'n jongens naar Nieuw-Guinea zond", in Het Vaderland van 1 Dec. 1930 — Avondbl. A.

Tot recht begrip moge dienen, dat de K. N. G. (Kolonisatie Nieuw Guinea) een geheel ander oogmerk heeft dan de Giesting en het Malangsche dep. van K.N.G. De K.N.G. wil een zuiver Nederlandsche kolonie stichten, die zonder inlandsche werkkrachten bestaat. Zelf aanpakken en zelf doen is de leuze van de K.N.G.

Het geldt het terrein rondom Hollandia, waar het terrein hoog heuvelland is, steil oploopende hellingen, dicht bebosch, met hier en daar plaatselijke gelegenheden voor kleine veebedrijven. De grond is zanderig, zoodat van echte moerassen geen sprake is door de groote doorlaatbaarheid van den bodem. Het grondwater is er dan ook helder en goed drinkbaar. Men zou nu denken, dat alles zoo voor elkaar is, maar mis! Daar heeft de resident van Ternate aan het hoofdbestuur der Vereeniging Kolonisatie Nieuw-Guinea geseind, — dd. 11 Mei 1931, — dat hij bij zijn bezoek aan het terrein Hollandia den algemeenen toestand niet gunstig heeft bevonden. Volgens den landbouwconsulent is de kwaliteit van den grond twijfelachtig, terwijl de inspecteur van den Dienst voor de Volksgezondheid (D.V.G.) vestiging aldaar om gezondheidsredenen niet aan te bevelen acht. De resident acht het gewenscht geen nieuwe kolonisten daarheen te zenden. (Aneta-telegram), terwijl het hoofdbestuur van de Vaderlandsche Club, met de fractie van de partij in den Volksraad tezamen vergaderend, besloot aan te dringen op een onderzoek van wege de Regeering naar de levensvatbaarheid van de kolonisatie van Nieuw-Guinea (Zie Aneta telegram van 17 Juni '31). Het komt ons voor, dat aan de illusies en verwachtingen van velen de bodem zal zijn ingeslagen, tenzij men met alle macht de bezwaren en moeilijkheden tracht te overwinnen, die zich bij elke kolonisatie nu eenmaal — zonder uitondering — voordoen. Hoe is dan Jacatra in het begin der zeventiende eeuw gesticht? Was het oord van eerste vestiging van onze voorvaderen op Java's N.-O.-kust, na maanden en maanden lang zwalken op zee, waaraan zooveel ellende verbonden, soms malaria vrij, en wat is er na energiek volhouden per slot van rekening niet van terecht gekomen?

Het heette toch aanvankelijk, dat het klimaat vanaf Hollandia gezond is, volgens het eenparig oordeel van bestuur en zending, en nu plotseling deze ommekeer, na het bezoek van inspecteerende ambtenaren, die in die streek toch niet thuis hooren en wellicht al te vluchtig hun onderzoek naar den algemeenen gezondheidstoestand hebben kunnen instellen. En wat het terrein zelve betreft, te voren waren de berichten toch nog zoo optimistisch! Van het heuvelland van Dempta (in de buurt van Hollandia), hoewel vol kalkgesteente, wordt gezegd, dat het goed vruchtbaar is. „De door het landschap geplante kapok ontwikkelt er zich enorm en de dracht is schitterend. Heel het bezette gebied is een land van citroenen; aan de kust en in het binnenland en zand en leemgronden, overal gedijen de citroenboomen en is de dracht geweldig overvloedig." Dit alles werd verklaard op een goed bezochte vergadering van de K.N.G., in de maand Sept. '30, volgens het Samarangsche Alg. Hbld. Het is dan ook onder auspiciën van de Vereeniging Kolonisatie Nieuw-Guinea, dat op 21 Januari van dit jaar per Van der Wijck 12 mannen, 7 vrouwen, 11 meisjes en 14 jongens naar het gebied van het Sentanimeer zijn vertrokken. Aan de pers werd verzocht, onder de aandacht te brengen, dat de stichting „Emigratie en Kolonisatie Nieuw-Guinea", waarvan thans de hoofdzetel te Bandoeng gevestigd is, thans reeds 1600 leden telt. De in Indië geboren Europeanen en vooral de Indo-Europeanen, die in dezen malaisetijd een kans willen wagen om als kolonist een middel van bestaan te vinden, kunnen te Bandoeng 4 maanden voor den landbouw worden opgeleid. Zoolang de kolonisten bij hun aankomst in Manokwari geen middel van bestaan hebben, zullen zij door de stichting 6 maanden worden ondersteund, zoo noodig langer. In Mei j.l. heeft een groote trek naar Nieuw-Guinea plaats gehad.

Hiermede hebben wij o.i. de zoo belangrijke aangelegenheid van de kolonisatie op Nieuw-Guinea voldoende behandeld en zijn wij daarmede aan het einde van onze tournée in Ned. Oost-Indië gekomen.

Ter beoordeeling van den algemeenen economischen toestand van Suriname, om ons thans met deze kolonie bezig te houden, zullen wij vooraf ter oriënteering een opgave doen van het zielental der bevolking. Dit bedroeg eind 1929 131,687 en was eind 1930 opgeloopen tot 133.659. Tellen wij hierbij op voor Boschnegers 17,242 en voor Indianen 2404, dan is de totale bevolking eind 1930 153,305. De emigratie naar Curaçao bereikte in 1929 haar toppunt, toen uit Suriname 356 personen derwaarts vertrokken. Het afgeloopen jaar bracht de kentering. De emigratie verminderde tot 313 personen, te weten 207 mannen, 82 vrouwen en 24 kinderen. In 1930 en de eerste maanden van 1931 slonk de emigratie voortdurend. Het afgeloopen jaar keerden in Suriname terug uit Curaçao, 133 personen, te weten 95 mannen, 24 vrouwen en 14 kinderen. In het eerste kwartaal 1931 keerden terug 60 mannen, 16 vrouwen en 9 kinderen, totaal 85. (Zie: De Economische toestand van Suriname in 1930. — Verslag uitgebracht door de Vereeniging voor Handel en Nijverheid in Suriname. — J. H. Oliviera — Paramaribo.) Wat de economische toestand van het gewest zelve betreft, zullen wij te rade gaan met de rede door den Gouverneur Dr. A. A. L. Rutgers, gehouden bij de opening van de Koloniale Staten op 12 Mei '31. O.m. heeft de Gouv. het volgende over den economischen toestand van Suriname gezegd, wat wij hier zeer verkort zullen weergeven.

Het sterkst is de weerslag van de wereldcrisis voor die bedrijven in Suriname, welke geheel voor de wereldmarkt produceeren, met name koffie en suiker. De kleine landbouw, veel minder aangewezen op afzet buitenslands, wordt er in zeer geringe mate door getroffen.

Bij de beschouwing van den invloed der wereldcrisis op het economisch leven in Suriname, is vooral opvallend het, ik mag wel zeggen verrassend groote weerstandvermogen tegen economische schokken, zooals de huidige wereldcrisis teweeg bracht. Dit grootere weerstandsvermogen bestaat, getuige de cijfers. Niet slechts waren in 1930 de cijfers van invoer, uitvoer en opbrengst van 'slands middelen iets hooger dan in 1929, ook de eerste drie maanden van 1931 waren niet teleurstellend. De middelen brachten in het 1e kwartaal van 1931 slechts 1 pct. minder op dan in het 1e kwartaal van 1930, ondanks de merkbare daling der invoerrechten door de prijsdaling der ingevoerde artikelen. Deze toeneming van het economisch weerstandsvermogen wordt verklaard door de grootere differentiatie der productie, gepaard gaande met een mindere afhankelijkheid van het buitenland wat betreft den invoer van voedingsmiddelen. De verbreeding van de economische basis ligt allereerst in den kleinen landbouw, waarvan de producten die der koffie- of suikercultuur

thans reeds belangrijk in waarde overtreffen. Dank zij dien kleinen landbouw werd b.v. de invoer van rijst overbodig, die in 1913 onze handelsbalans nog met een halven gulden bezwaarde. In nauw verband met de ontwikkeling van den kleinen landbouw die zoowel kwantitatief als kwalitatief blijft vooruitgaan, staat de veel betere verdeeling der bevolking over stad en platteland. In 1900 toen de bevolking 68000 zielen telde, woonde daarvan ongeveer de helft in de stad. Thans, bij een dubbel zoo groote bevolking tellen de districten tweemaal zooveel inwoners als Paramaribo. Deze *vermeerdering der landbouwende bevolking met ruim 60.000 zielen* is het rechtstreeksch gevolg van de consequent voortgezette en vruchtdragende immigratie- en kolonisatiepolitiek.

Daarnaast moet de winning van bauxiet genoemd, in 1930 in uitvoerwaarde alle andere producten overtreffend, waardoor blijvende werkgelegenheid geboden wordt aan een groote groep Creolen.

En in de derde plaats de ontwikkeling van het houtbedrijf, dat einde 1930 zooveel werkkrachten tot zich trok, dat de groote balatamaatschappijen daardoor genoopt werden hun arbeidsmarkt in te krimpen. — Voor het balatabedrijf is de toekomst nog altijd onzeker. — Ten slotte geeft de beschouwing van den economischen en financieelen toestand in verband met de wereldhuishouding reden tot tevredenheid, in zooverre het mogelijk bleek de begrootingen voor 1931 en 1932 samen te stellen zonder stijging der Rijksbijdrage aan Suriname, en zonder verzwaring der lasten voor de bevolking, en daarop thans nog ruimte te vinden voor tegemoetkomingen aan de bedrijven, die het meest in moeilijkheden verkeeren. De Gouverneur wijst dan nog op een lichtzijde der huidige koffiecrisis, n.l., dat deze krachtig medewerkt tot den overgang naar vrijen arbeid, enz.

Onmiddellijk heeft de West in een hoofdartikel het optimistische inzicht van den Gouverneur in den economischen toestand van Suriname gewraakt, zooals dit bleek uit zijn rede, verkort boven aangehaald. Reeds in 1930, zegt het blad, heeft de crisis zich scherp ingezet in Suriname. Dank zij echter bijzondere omstandigheden zijn de gevolgen daarvan tot zekere hoogte geneutraliseerd. Die bijzondere omstandigheden zijn: recordproductie van suiker, koffie en bauxiet en toenemende houtuitvoer. In 1931 ontbreken die bijzondere omstandigheden en laat daarom de crisis zich in al haar zwaarte gevoelen. De oogst van koffie zal slecht zijn. De bauxietproductie wordt met een kwart verminderd. Een der grootste houtondernemingen heeft tijdelijk den aankoop stop gezet, omdat men veel voorraad heeft en weinig vraag. De invoeren dalen snel (De opbrengst was de eerste vier maanden zestig duizend gulden minder dan in het zelfde tijdvak verleden jaar). In de cijfers der postspaarbank komt thans de nood der tijden scherp tot uiting. De handelsomzetten zijn schrikbarend verminderd. De bevolking is gedwongen zich zelfs het noodzakelijkste te onthouden, zoodat in alle zaken een ongekende slapte heerscht. Daar komt nog bij, dat de Chineezen, in verband met den lagen koers van het Chineesch zilvergeld, hun remises naar China zoo hoog mogelijk maken. Licht overschatten sommigen daarbij hun krachten en blijkt het later, dat zij hun verplichtingen hier niet kunnen nakomen. Ook Curaçao, tot dusver een bron van inkomsten laat ons thans in den steek. Vele van de jongelieden die tot kort geleden hun familie hier ondersteunden door geldzendingen, keeren nu met ontslag terug in de kolonie en verhoogen de werkloosheid. Wat betreft den kleinen landbouw, de omstandigheden zijn daarvoor ook verre van gunstig.

Het spreekt van zelve, dat het verslag door den Hoofd-Directeur mr. dr. C. F. Schoch, uitgebracht in de Algemeene vergadering van stemgerechtigde aandeelhouders der N.V. Surinaamsche Bank op 18 April 1931 (De Surinaamsche Bank N.V. 1930 — Amsterdam C. A. Spin en Zoon 1931) voor ons van groote waarde is ter aanvulling en toelichting van hetgeen reeds werd bekend gesteld omtrent den economischen toestand van Suriname. Uit zoo'n bron mogen wij zeker veilig putten.

Wij brengen dan hier onder de aandacht, dat, volgens het verslag voornoemd, de Gouverneur van Suriname in zijne Mem. v. Toel. bij de onlangs bij de Koloniale Staten ingediende Koloniale huishoudelijke begrooting voor 1932, als zijne meening te kennen geeft, dat de toestand van het oogenblik, zooals deze in de uitkomsten van het begrootingsjaar 1930 tot uitdrukking komt, hoewel zorg eischend, toch minder zorgwekkend is, dan in verband met de wereldpressie verwacht zou worden. De Landvoogd wijst er op, dat het jaar 1930 voor Suriname in menig opzicht iets gunstiger was dan het jaar 1929, in tegenstelling met hetgeen elders gezien wordt en beroept zich daarvoor op het feit, dat de uitvoerwaarde in 1930 hooger was dan in 1929, dat ook de invoerrechten eenige duizenden guldens meer opbrachten dan in 1929 en dat ook in het algemeen 's lands middelen f 147.000 meer opbrachten dan in 1929, al bleven zij f 300.000 beneden de raming. De Landvoogd verklaart echter daarnaast den economischen toestand niet gezond en wijst er op, dat de vooruitzichten van de voornaamste producten: bauxiet, koffie, balata en suiker tot groote voorzichtigheid bij de raming voor 1932 nopen. De productie van bauxiet is voor 1931 lager gesteld dan voor 1930; wat koffie en suiker aangaat, zullen, naar gevreesd wordt, verschillende plantages in 1931 moeten sluiten, zoo geen verbetering in de algemeene marktpositie van het product intreedt, terwijl de balataindustrie weder klaagt over onvoldoende afzetmogelijkheden. De mededeelingen omtrent een in 1930 over de kolonie gekomen calamiteit kunnen onmogelijk soberder worden gedaan, dan dit van Bestuurswege is neergeschreven. Het verslag geeft verder een beoordeeling van den algemeenen toestand en wijst er op, dat Suriname een landbouwkolonie is en dat men ten slotte van de tropische cultures den economischen vooruitgang en eindelijken bloei moet verwachten. Vanuit dit standpunt zegt de heer Schoch, heeft hij bij zijne herinnering in de laatste veertig jaren nog niet zoo'n donker jaar medegemaakt als 1930 was en 1931 dreigt te worden.

Het spreekt vanzelf, dat wij het lijvige verslag niet op den voet kunnen volgen. Na over verschillende cultuur ondernemingen de boschbedrijven (balatawinning), het houtbedrijf en de mijnbedrijven (bauxiet en goud) te hebben uitgeweid — bladzijden 6 tot en met 11 — is het oordeel van den Heer Schoch, dat de ontwikkeling van Suriname vrijwel op gelijke hoogte als in 1929 is gebleven en dat de belangstelling van buiten zoo goed als niet bestond, wijl Nederlandsch zoowel als vreemd kapitaal zich geheel afzijdig hield.

Zeer opwekkend luidt dit verslag van de Surinaasche Bank zeker niet, maar bedenken wij, dat, zoo'n Bank toch de ware barometer is voor den economischen toestand van het land, waarin zij werkzaam is. Op één lichtpunt in de sombere atmosfeer van het kwijnende Suriname willen wij hier nog even wijzen, n.l. op de voortdurende uitbreiding van het technisch personeel bij het Landbouw-proefstation te Paramaribo, hetwelk tegenwoordig bestaat uit een staf van twee plantkundigen, één entomoloog tevens landbouwkundige, één landbouwscheikundige, één landbouwconsulent en drie landbouwleeraren, van welke laatstgenoemden één zal zijn tuinbouwkundige, meer in het bijzonder voor de vruchtencultuur. Wat kan er niet met zulk een staf van deskundigen gedaan worden voor de welvaart van de kolonie. Welk een vergelijking met 35 jaar geleden, toen door den Minister van Koloniën één jonge tuinbouwkundige voldoend werd geacht voor den pas in het leven geroepen cultuurtuin. (Zie bldz. 9 van het Verslag).

Wanneer er naar middelen wordt gezocht om Suriname tot ontwikkeling te brengen met instandhouding van de cultuurondernemingen onder Europeesch beheer, dan zal daarnaast, volgens het oordeel van den heer Schoch, de kleine landbouw, uitgeoefend door den Britsch-Indiër, den Javaan en ook den Surinamer, tot bloei dienen gebracht te worden. In de eerste plaats zal gezocht moeten worden naar producten, die in massa kunnen worden geteeld en behalve voor de volksvoeding in de kolonie zelve, ook voor export geschikt zijn. Met de rijstcultuur was men daarmede reeds op den goeden weg, doch werden bijtijds geen maatregelen getroffen tot verkrijging van een behoorlijke selectie van de voor export bestemde rijst. De prijs van het product was het geheele jaar 1930 laag en kwam niet boven het laagste niveau van 1929 n.l. pl.m. f 12 per zak van 100 K.G. De padiprijs was gemiddeld f 2.50 à f 2.75 per baal van 60 K.G. Om ons nu verder tot de sinaasappelteelt in Suriname te bepalen, vinden wij in het Verslag van de Surinaamsche Bank (blz. 22) aangeteekend, dat door het uitblijven van den bloei in December 1929, de oogst in 1930 klein was. Van nadeeligen invloed op den uitvoer was een in den aanvang van 1930 uitgevaardigd invoerverbod in Britsch-Guyana. De uitvoer naar Curaçao gaf echter voor dit verlies eenige compensatie. De uitvoer bedroeg 125.800 K.G. in 1930, tegen 261.447 K.G. in 1929 (in 1926 was die uitvoer slechts 87.989 K.G.!) Dit is op zichzelf reeds het bewijs, dat Suriname voor de teelt van sinaasappelen een geschikt land is. Hooren wij een deskundige op het gebied der tropische vruchtenteelt in Suriname, den heer C. L. Tomson, dan heeft het ons getroffen uit zijn mond te vernemen het krasse verwijt, dat hij slingert naar het hoofd van het Surinaamsche bestuur van enkele jaren terug. In een voordracht door hem gehouden in het Indisch Genootschap, op de vergadering van 17 December 1930 over „De beteekenis van de vruchtenteelt voor Suriname", in combinatie met den heer J. A. Liems, die daarna op dezelfde vergadering heeft gesproken over „Sinaasappelteelt in Suriname" ('s Hage — Martinus Nyhoff 1931), zegt de heer Tomson onomwonden: „Had men in Suriname volgens het voorbeeld van Florida en Californië 10 tot 15 jaar geleden alle kennis en wilskracht op de vruchtencultuur, en wel meer bijzonder op die van sinaasappelen toegelegd, dan was Suriname (een land met een klimaat, dat zoo uitnemend voor deze cultuur is geschikt) nu zeer zeker reeds een welvarend gewest geweest" (bldz. 139). Als vast kan men aannemen, dat de kwaliteit der Surinaamsche vruchten (hier speciaal sinaasappelen) in de groote

consumeerende landen door daartoe bevoegden is en wordt erkend als zijnde van eerste gehalte en kwaliteit, voorts, dat de afzetmogelijkheden voor Surinaamsch fruit onbegrensd en verzekerd is. Ten bewijze daarvan leest de heer Tomson op de vergadering voornoemd, eenige brieven voor van groote fruitimporteurs te Hâvre en New York, die de kwaliteit van de Surinaamsche sinaasappel als voortreffelijk hebben beoordeeld. In het op de voordracht gevolgd debat verklaart de heer Tomson, dat geen land meer bevoorrecht is en gunstiger ligt voor uitvoer van vruchten en andere landbouwproducten naar de Ver. Staten van Noord-Amerika en Canada, dan Suriname. Hij wijst op Honoloeloe, Straits Settlements en Zuid-Afrika met hunne zeer lange afstanden, hooge vrachten en hooge loonen, en zegt, dat wanneer in deze landen de vruchtencultuur loonend blijkt te zijn en zich steeds uitbreidt, dit zeer zeker ook voor Suriname als vaststaand kan worden aangenomen. (bldz. 147).

De voordracht van den heer J. A. Liems over „Sinaasappelteelt in Suriname" had ten doel te trachten de levensvatbaarheid van de cultuur te bewijzen (ons dunkt dat hij daarin geslaagd is) en zoo mogelijk belangstelling er voor in Nederland op te wekken, zulks hoofdzakelijk naar aanleiding van het in de Indische Mercuur van 24 April 1929 verschenen rapport van den directeur van het proefstation in Suriname en de mededeeling van den Gouverneur aan de Koloniale Staten tijdens de behandeling van de begrooting 1931, dat op uitbreiding van de cultuur bij den grooten landbouw niet meer mag worden aangedrongen.

De heer Liems zegt, dat de Surinaamsche sinaasappel niet het mooie uiterlijk heeft, de diepe oranjekleur van de Middellandsche Zee-vruchten, maar ze zijn grooter en veel saprijker, terwijl ook de smaak verschilt bij de verschillende soorten. Een zeer goede soort is de „Lambs Summer", die als sterke drager uitmunt en hoewel de vruchten niet groot zijn, zijn ze zeer saprijk en van uitstekenden smaak, niettegenstaande een behoorlijke selectie, waarbij behalve de dracht en smaak ook aan andere eigenschappen als kleur, bijrijpheid, aantal pitten, dikte der schil, enz. aandacht werd geschonken, nooit heeft plaats gehad. Spreker eindigde zijn voordracht met de woorden door Dr. Van Hall gesproken bij de opening der West-Indische afdeeling van het Koloniaal instituut te Amsterdam: „Aan vruchten heeft Suriname een grooten rijkdom Het is een sinaasappelland bij uitnemendheid en de groei van den sinaasappel en zijn familie de mandarijn, de lemoen (of grape fruit), het lemmetje, de sukade, in al hun variëteiten, is in Suriname veel weeldiger dan in Oost-Indië. Wij hopen dan ook steeds ,dat de sinaasappelcultuur zich zal kunnen uitbreiden en tot een export-cultuur zal kunnen worden". (bldz. 157).[18])

Volledigheidshalve wijzen wij hier op de uitvoerige artikelen van den heer C. L. Tomson onder den titel „De vruchtencultuur als volkscultuur voor Suriname" in Het Koloniaal Weekblad van 22 en 29 Januari 1931 nos 4 en 5, artikelen, welke de aandacht alleszins waard zijn, omdat hij, als bij uitstek deskundige op het gebied der vruchtenteelt in Suriname, o.i. aangetoond heeft, dat de vruchtencultuur als volkscultuur zeer groote kans biedt den geheelen Surinaamschen landbouw tot welvaart te kunnen brengen boven welke andere cultuur ook.

Nog vermelden wij een ingezonden artikel getiteld „Surinaamsche Sinaasappels" van denzelfden schrijver, in het Vaderland van 21 Juli 1931, Avondbl. C. De heer Tomson stelt zich ook te allen tijde beschikbaar tot het geven van alle nadere inlichtingen, voor zoover die gewenscht mochten zijn, betreffende de vruchtencultuur in haar geheelen omvang en in het bijzonder de sinaasappelteelt in Suriname.

Hoe het ook zij, Suriname verdient de belangstelling van elken Nederlander, niet alleen om het te behouden voor ons nageslacht tot in lengte van dagen, maar vooral ook om in de gegeven omstandigheden het 5 × grootere gebied dan Nederland, waaraan het onverbrekelijk is verbonden, tot afdoende ontwikkeling te brengen en wel zoo spoedig doenlijk. Aan den tegenwoordigen onhoudbaren toestand in Suriname, omdat er altijd geld bij moet en het land, zelfs in sneller tempo dan voorheen, achteruitgaande is, behoort op welke manier dan ook, een einde gemaakt te worden. De artikelen van Dr. Th. Lens „Suriname een blanke provincie van Nederland", (Zie Het Vaderland van 16 en 19 Januari 1931 — Avondbladen A) hebben hier te lande allerwegen de aandacht getrokken, omdat die deugdelijke kenner van Suriname met zoo'n overtuiging het ware middel tot opbloei van het land aan de hand doet. Het betoog, dat hij levert om een blanke immigratie voor te staan, is o.i. zoo klemmend, dat de Nederlandsche regeering wel daarmede rekening zal moeten houden, te meer waar hij aantoont, dat met een Javaansche bevolking Suriname voor Nederland is verloren, economisch en moreel.

In een naschrift op het ingezonden artikel van den heer W. R. Menkman „Suriname „A white mens country"?" (zie Het Vaderland van 14 Febr. 1931. — Avondblad D.), zegt Dr. Lens, dat er voor de thans aanwezig Aziaten goede zorg gedragen moet worden en men hen — zoo mogelijk — tot productie van uitvoerproducten met opvoeden, waarmede hij het met den heer Menkman eens is, omdat deze 60.000 menschen in het groote land een Hollandsche kolonisatie niet in den weg staan. Immers de Gouverneur van Suriname erkent, dat tegenover het voordeel, dat de Javanen voor de kwijnende plantages opleveren, het groote nadeel voor de kolonie staat van het verzorgen der vele paupers, die de Javanen door ziekte en ouderdom opleveren. Daarom besluit Dr. Lens met te verklaren, dat de immigratie van Javanen behoort te eindigen om het geld daarvan op de begrooting voor Javaansche immigratie uitgetrokken te besteden voor een proef met de landbouwmachines als bedoeld in het plan Pyttersen—van Dijk.[19]) Deze maatregel zal van het allergrootste nut voor de kolonie blijken te zijn.

Vestigen wij ten slotte hier de aandacht op het feit, dat aanvoer van immigranten onder contract in 1930 niet plaats vond; wel werden daarentegen een 700-tal Javaansche immigranten teruggevoerd, voor het meerendeel ongewenschte elementen op wier behoud door het Gouvernement geen prijs gesteld werd. Een 150-tal gezinnen, te zamen omvattende 500 personen, werden als vrije immigranten aangevoerd.

De praktijk zal moeten uitwijzen of deze immigratie op den duur de kolonie voordeel zal aanbrengen. Een gedeelte van de aangevoerde immigranten heeft zich op enkele plantages gevestigd en de overigen zijn op vestigingsplaatsen ondergebracht. De aanvoerkosten komen per gezin op f 800 à f 1000. Daaronder zijn begrepen de kosten van bouw en inrichting van de woningen op de vestigingsplaatsen en de onderhoudkosten ad. f 5 per week in den eersten tijd. Deze uitgaven alleen reeds en de verantwoordelijkheid van het welzijn van deze gezinnen zal een heilzamen prikkel geven aan het Koloniaal Bestuur om den klein-landbouwersstand krachtig behulpzaam te zijn bij het vinden van voor hun cultuur nuttige en voordeelige gewassen. (Verslag van de Surinaamsche Bank over 1930, zie boven, bldz. 16).

Eindigen wij dan, wat Suriname betreft, met de mededeeling van een bizarre speling der tijdsomstandigheden, als hoedanig wij beschouwen de belangrijke daling van den levensstandaard in dat koloniaal gebied. Het is De West die opgave doet van prijzen van eenige levensmiddelen in vergelijking met drie jaren geleden n.l. als volgt:

Brood f 0.40 in 1928, thans f 0,32; aardappelen in 1928 f 0.20, thans f 0.20; rijst in 1928 f 0.23, thans f 0.14; zoutvleesch in 1928 f 1.20, thans f 1,—; spek in 1928 f 1,40, thans f 1.10; gezouten visch in 1928 f 0,60, thans f 0.50; boter in 1928 f 3.—, thans f 2,50; suiker in 1928 f 0.28, thans f 0.25; bruine boonen in 1928 f 0.55, thans f 0.28, alles per K.G. Wat betreft manufacturen vernam het blad, dat de groothandelsprijs van ruwe katoen sedert 1928 met ongeveer 50 percent is gedaald, doch dat in den verkoop in het klein in het algemeen de daling van manufacturen te stellen is op 25 tot 30 percent.

Het valt dus niet te ontkennen, dat de levensstandaard zich in dalende lijn beweegt, al zal het nog geruimen tijd duren eer men tot de prijzen van vóór den oorlog teruggekeerd is.

Van beteekenis is nog te vermelden, dat de vliegdienst met Amerika, die geheel in handen kwam van de Pan-American Airways Company door samensmelting met New York, Rio, Buenos Aires Line, vrijwel geen succes heeft gehad met het oog op de van deze luchtverbinding gehoopte uitbreiding van het vreemdelingenverkeer. Naar de mogelijkheid van een luchtdienst in de kolonie is het onderzoek van regeeringswege nog niet geëindigd. Het zou natuurlijk van groot belang voor de ontwikkeling van de kolonie kunnen worden, indien het binnenkort door een vliegdienst meer bereikbaar zou worden en ook de plaatsen aan de uiterste West- en Oostgrens (Nieuw Nickerie en Albina) op deze wijze met Paramaribo verbonden konden worden. Dit klemt voor Albina bijzonder, nu de Gouverneur voornemens is om den Districts-commissaris aan de Fransche grens te Albina weg te nemen en naar het binnenland, naar het bauxietdorp Moengo te verplaatsen. Een bevoegd en bekwaam gezaghebber aan de grens van de strafkolonie met al de moeilijkheden, die de nabijheid van de deportatieoorden in den loop der jaren heeft opgeleverd, te Albina, waar ook het Boschnegerverkeer met de bovenlanden vrij aanzienlijk was en weder kan worden, mag inderdaad geen overdaad heeten.

(Men leze over den Vliegdienst het Verslag van de Surinaamsche Bank, 1930 ,blz. 17 en v.v.)[20]).

Wanneer wij nu den toestand van zaken op Curaçao en omliggende daaronder ressorteerende eilanden in oogenschouw gaan nemen, dan hebben wij op den voorgrond te stellen, dat de wereldcrisis ook dit eilandengebied en in het bijzonder het hoofdeiland Curaçao duchtig parten heeft gespeeld. Nog luttele jaren geleden, een ongekende economische vooruitgang waarneembaar op Curaçao, welke zich zoo verrassend en zoo soliede openbaarde, dat, naar men mocht verwachten geen denkbare tegenslag in staat zou kunnen wezen in zulk een korten tijd daarin zulk een ommekeer teweeg te brengen. De bloei van Curaçao scheen als gewaarborgd voor langen duur; aan de toekomst behoefde men niet te twijfelen.

Zelfs een merkbare toename van de bevolking der Benedenwindsche eilanden, viel te constateeren. Zij was op 1 Jan. 1929 voor de zes eilanden 10.000 meer dan op 1 Januari 1924. Traditioneel volgt hieronder een gespecificeerde opgave van de bevolkingscijfers:

A.B.C.-eilanden. *Benedenwinds.*	Aruba	12.224	zielen.
	Bonaire	5.299	,,
	Curaçao	43.581	,,
3 S.-eilanden. *Bovenwinds.*[22])	St. Martin (Ned. ged.)[21])	2.197	,,
	St. Eustatius	987	,,
	Saba	1.439	,,
	Totaal	65.727	zielen.

Met hun zessen zijn ze maar vijf maal zoo groot als de vroegere Haarlemmermeer. (Zie „Onze Overzeesche Gewesten. Uitgave van de Vereeniging „Oost en West", bldz. 29).

Bevolking Willemstad 19061 zielen.

Maar om thans tot den economischen toestand van Curaçao terug te keeren, deze is volgens de somber getinte openingsrede van Gouverneur Van Slobbe, bij de opening van den Kolonialen Raad op 12 Mei 1931, verre van gunstig, als gevolg van de depressie, die zich over de geheele wereld doet gevoelen. De industrie werd aanzienlijk beperkt, de handel ging achteruit, de scheepvaart liep terug, het vreemdelingenverkeer nam af.[23]) Op Curaçao maakte de economische vooruitgang plaats voor een teruggang. Dat de verandering zich zoo snel voltrok vindt zijn oorzaak in het feit, dat de

olie-industrie, waaraan Curaçao zijn grooten bloei dankte, met sprongen haar werkzaamheid inkromp. De Gouverneur zegt, dat voor diep pessimisme geen reden behoeft te bestaan. Wellicht zal de groote bloei, die Curaçao tot voor korten tijd beleefde niet in dezelfde mate wederkeeren, maar zoolang de oliemaatschappijen en de phosphaatwinning aan duizenden werk verschaffen, kan de inzinking geen onheilspellende vormen aannemen en zal Curaçao naarmate de wereldmalaise afneemt, weder tot een bevredigend peil van welvaart stijgen. Gelukkig, dat de werkloosheid nog niet van verontrustenden aard is en voor zoover zij voorkomt kan bestreden worden. De groote industrieele maatschappijen zijn gaarne bereid, hun werkkrachten zooveel mogelijk te betrekken uit de bevolking van Curaçao. De economische toestand van Aruba is niet ongunstig, ofschoon de vooruitgang tot staan kwam.

De toestand van Bonaire bleef vrijwel onveranderd.

De Bovenwindsche eilanden maken een moeilijken tijd door. Vele bewoners, die op Curaçao werkten, keerden — voor een deel op kosten van het gouvernement — naar hun eiland terug. De droogte, die ook deze eilanden teistert, is nadeelig voor den landbouw en de veeteelt. Op St. Eustatius is een landbouwvereeniging opgericht, die op den steun van het gouvernement kan rekenen. Opheffing van St. Martin is niet gemakkelijk. De plannen, die tot nu werden bestudeerd en besproken, beloofden ten slotte weinig resultaat, maar het bestuur heeft zijne pogingen niet opgegeven. Een stoomvaart-verbinding tusschen Curaçao en St. Martin kwam tot stand. Vermoedelijk zal het mogelijk zijn binnenkort ook de verbinding tusschen de Bovenwindsche eilanden onderling te verbeteren. In 1930 vloeiden de middelen op bevredigende wijze. Nu loopen tengevolge van de economische inzinking, de inkomsten terug. Een tijdelijke verhooging der middelen is noodig om de begrooting sluitend te houden en om in 1933 te kunnen beginnen met terugbetaling van de kasvoorschotten aan Nederland. Vele groote werken, tezamen ruim vijf millioen bedragende, zijn van het programma geschrapt.

Voor de volksgezondheid worden de noodige maatregelen ter verbetering van ziekeninrichtingen op Curaçao en Aruba genomen, tevens voor het reorganiseeren van den reinigingsdienst, voor het aanwerven van vroedvrouwen, en voor de verbetering der watervoorziening. Een gouden tijd is voor Curaçao voorbij, maar dit mag echter voor ons geen reden zijn, bij de pakken neer te zitten. Wij moeten, zegt de Gouverneur, nu wij tot bezinning hebben organiseeren.

Volgens een Aneta-telegram van 3 Juli j.l. zijn plannen door hem ontvouwd voor de economische ontwikkeling van de drie Bovenwindsche eilanden. Overwogen wordt een maandelijksche stoombootverbinding en drieweeksche zeilschipverbinding met Curaçao. Getracht zal worden de reeders van touristenbooten te bewegen, het prachtige Saba in hun reisplan op te nemen. Met ingang van 1 Januari wordt de gebruiksbelasting en de grondbelasting afgeschaft en zal ook de inkomstenbelasting verdwijnen.

---

[18]) De meening van Prof. Stahel, die een der meest produceerende soorten van den Surinaamschen sinaasappel, n.l. de „Lambs Summer", niet voor export geschikt acht en daarom de cultuur daarvan op grond van te geringe productie ontraadt, wordt door den heer J. A. Liems heftig bestreden. Men leze „De sinaasappelcultuur in Suriname" (De meening van Prof. Stahel bestreden), in Het Vaderland van 30 October 1930 — Avondbl. D — Prof. Stahel wordt in dat artikel niet vrij malsch onder handen genomen, zie slot van dat artikel.

[19]) In het tweede artikel „Suriname een blanke provincie van Nederland" (Het Vaderland van 19 Jan. 1931 — Avondbl. A) pleit n.l. Dr. Lens voor de invoering van landbouwmachines op aanraden van de heeren Liems en Pyttersen, die Suriname zoo van nabij kennen en hun sporen hebben verdiend als deskundigen in tropischen landbouw en van den Ingenieur Van Dijk (van de wereldfirma Mac Laren te Londen), die in Marokko en Soedan, in Engelsch-Indië en op Java proeven met uitsiekend succes geleid heeft met landbouwmachines. Bij aanbieding van een gedetailleerd plan door zulke mannen mag de Regeering zeker niet achterwege blijven om de mogelijkheid der machinale landbewerking door het financieren eener proefneming, aan te toonen.

[20]) Zooals bekend, zijn de reeds jaren lang gevoerde onderhandelingen met de Britsche en Fransche regeeringen nopens de definitieve regeling van onderscheidenlijk de Westgrens en de Oostgrens van Suriname, nog niet geëindigd, doch kan volgens den Minister van Koloniën deze aangelegenheid tot eene beslissing geraken, wanneer is evenwel nog niet bekend. Zie dd°. 1 Dec. 1930 ingezonden Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de Rijksbegrooting voor 1931 (XIde hoofdstuk).

[21]) Zie „Hoe het eiland Sint Maarten werd verdeeld" door Fred. Oudschans Dentz, in de West-Indische Gids Juli/Augustus 1931 — bldz. 163.

[22]) De Antillen, in een kwartcirkel het meest naar Europa toegewend, zijn voor de Spaansch sprekenden de „islas de barlovento"-eilanden, dus van de wind- of loefzijde, omdat, van het vasteland redeneerende, die eilanden dáár liggen waar de wind vandaan komt. En met den wind wordt dan natuurlijk bedoeld de N.-O. passaat, welke in deze streken bijna constant waait, aan de landen der Caraïbische zee hun gezegend klimaat verleent en vroeger van zoo groot belang was voor de scheepvaart. De Engelschen verdeelen die eilanden in *windward islands* en *leeward islands*, met de grensscheiding bij Dominica, een verdeeling berustende op de kracht van den wind. Ook onze onderscheiding Bovenwindsche en Benedenwindsche eilanden houdt natuurlijk verband met den N.-O. passaat. Voor Curaçao is de veiligheid van groote waarde voor de scheepvaart; immers onze benedenwindsche eilanden liggen buiten het gebied der West-Indische orkanen of hurricanes. Zie W. R. Menkman „De West en onze Scheepvaart" in De West-Indische Gids van Sept. en Oct. 1930. — bldz. 235. Dit zeer lezenswaardige artikel van den persoon, zoo van nabij bekend met de Curaçaosche toestanden, is een voordracht met lichtbeelden door hem gehouden op 11 Febr. 1930 te Amsterdam (5e lezing van den Economisch-Historischen Leergang „West-Indië in Verleden en Heden").

[23]) De vliegdienst van de Pan American Airways op Curaçao op 1 Juli 1931 stopgezet! (Aneta-telegram van 3 Juli '31).

Van Week tot Week.

Van Maandag 3 tot Zondag 16 Augustus.

Benoemd met 2 September tot vice-president van het Hooggerechtshof de raadsheer jhr. mr. H. J. van Vierssen Trip.

Een amendement-Soeroso om de salariskorting geheel te niet te doen is met 29 tegen 26 stemmen aangenomen, doordat, naar later zou zijn gebleken, twee leden die vóór het amendement stemden, zich hadden vergist. Ware dit niet gebeurd, dan zou het amendement, dat Regeering onaanneemlijk was verklaard, verworpen zijn met 28 tegen 27 stemmen. Nadere bijzonderheden terzake worden belangstellend tegemoet gezien.

Bij den Volksraad is ingediend een wetsontwerp tot goedkeuring van het ontwerp-verdrag nopens den gedwongen of verplichten arbeid.

Per 1 Augustus is ingesteld een commissie voor de voorbereiding van begrootingszaken, welke heeft na te gaan welke vraagstukken aan de eventueele begrootingscommissie voor de ontwerp-begrooting 1933 moeten worden voorgelegd. Tot voorz. is benoemd de vice-pres. van den R. v. I. G. J. Erdbrink, de voorz. der welvaartscom. ir. E. P. Wellenstein, en de Thes.-Gen. B. J. de Leeuw.

De Volkenbondscommissie ter bestudeering van den handel in vrouwen en kinderen is 8 dezer te Batavia aangekomen. De regeering voegde haar eenige deskundige ambtenaren toe. De commissie zal hier enkele dagen vertoeven en vervolgens een reis door Ned.-Indië maken.

In den Volksraad heeft mr. Blauw (I. E. V.) een amendement op de begrooting ingediend, strekkende om het kantoor voor Japansche Zaken (dat bij Chineesche zaken zou worden ondergebracht) afzonderlijk te laten voortbestaan, uit vrees dat de Japansche aangelegenheden in het gedrang zouden komen.

Het Volksraadslid Wiwoho Poerbohadidjojo (nationalist) heeft een schriftelijke vraag tot de regeering gericht, waarin hij opmerkt, dat door de in Indië gelanceerde berichten dat de Italiaansche regeering gruwelen jegens de Islamietische bevolking in Tripoli zou hebben gepleegd een groote beroering onder de Islamieten is teweeggebracht, welke zich uitte in woord, geschrift en daad (boycot Italiaansche goederen). De heer Wiwoho vraagt de regeering om ten aanzien van bedoelde berichten, welke evenals de tegenspraak een eenzijdig karakter dragen, volledige inlichtingen aan den Volksraad te verstrekken. Vragen staat vrij, maar weigeren daarbij.

De Volksraad heeft z. h. s. het voorstel van den voorzitter aangenomen om den spreektijd te beperken.

Bij den Volksraad is een ontwerp-ordonnantie ingediend tot vaststelling van een pensioenreglement ten behoeve van weduwen van niet-Europeesche burgerlijke ambtenaren.

Aan den Volksraad is ter advies voorgelegd een wetsontwerp tot goedkeuring van het Verdrag van Warschau inzake het internationale luchtverkeer.

Het Volksraadslid Pastor (I. K. P.) heeft de regeering gevraagd of het juist is dat de afdoening van aanvragen om buitenlandsch verlof voor ambtenaren met salaris beneden *f* 400 p. m. in verband met het spoedig in te dienen ontwerp voor nadere regeling van buitenlandsche verloven, wordt aangehouden.

Het Volksraadslid de Dreu heeft een amendement ingediend tot schrapping van den post voor den eersten termijn van aanbouw met het oog op de aanstaande wereld-ontwapeningsconferentie.

Bij den Volksraad is een motie-Staargaard (Ec. Groep) ingediend tot spoedige zelfstandig making van de Staatspoor- en Tramwegen, gericht op uitoefening van het bedrijf naar commercieele beginselen.

De regeering heeft in den Volksraad afgekondigd dat zij overstag zal gaan ten aanzien van de individueele ziekenzorg en dat deze voortaan onder controle en met steun der regeering aan het particulier initiatief zal worden toevertrouwd.

Het Volksraadslid mr. Hamer (V. C.) heeft in verband met het op een rif loopen van den kruiser Sumatra aan de Regeering gevraagd of zij een vaart van 12 mijl bij de Witte Rots te rechtvaardigen acht, of zij zich kan vereenigen met den genomen koers, het in het algemeen verantwoord acht dat groote oorlogschepen in onvoldoende verkende wateren buiten noodzaak risico's nemen, welke gevechtsonklaarheid of vernietiging kunnen veroorzaken.

Te Semarang is door de Inlandsche journalisten een geslaagd congres gehouden. Een Journalistenkring wordt opgericht met als voorzitter de heer Saeroen, hoofd-red. der Siang Po te Batavia.

Mr. L. Einthoven van het Kantoor voor Arbeid bezocht de Oostkust van Sumatra, Tapanoeli en Riouw in verband met de ontvangen dispensatie-aanvragen ten aanzien van het percentage vrije arbeiders, voorgeschreven in de nieuwe Koelie-ordonnantie. Het aantal aanvragen is in verhouding tot het aantal ondernemingen gering.

De gouverneur van West-Java heeft een bezoek gebracht aan Tjarenan in Oost-Bantam, waar 75 pct. van den oogst is mislukt, te ernstiger daar ook de beide vorige oogsten mislukt zijn. Maatregelen tot steunverleening zijn getroffen. Irrigatie is in voorbereiding.

*De resident van Batavia heeft de leiders der anti-*Italiaansche agitatie, Hadji Salim en Tjokroaminoto, gewaarschuwd, dat de aansporing tot boycot strafbaar is. Verwacht wordt, dat de opwinding spoedig zal zijn afgeloopen.

Omtrent den maaltijd meldt het Proefstation v. d. Javasuikerindustrie te Pasoeroean dat alle fabrieken thans in bedrijf zijn. Van de 168 ontvangen opgaven zijn 42 hooger en 123 lager dan op het overeenkomstig tijdstip in 1930. De rendementen blijven bijna overal laag, terwijl ze nog geen of nog slechts langzame stijging vertoonen. Vrijwel nergens kan het riet op rijpheid worden gesneden, zoodat bijna overal de productie tegenvalt. Verschillende fabrieken stopten de campagne in de hoop op verbetering van de rendementen.

*Het eerste vliegtuig van den geregelden dienst Singa*pore—Medan is 7 dezer te Medan aangekomen.

Ten behoeve van de bestuursvoering zullen nog dit jaar 13 stations voor draadlooze telegrafie in de buitengewesten worden opgericht, meerendeels in de Molukken, op Nieuw-Guinea en op de Terempa-Anambas-eilanden in den Riouw-Archipel, de laatste ook voor weerberichten via Singapore naar Hongkong ten behoeve van de scheepvaart.

De tabaksmaatschappijen besloten, naar verluidt, tot afschaffing van het reëngagements-geschenk en van het geschenk aan van Java terugkeerende „laukehs" en tot vereenvoudiging van de veldadministratie in verband met het voornemen tot bezuiniging door aan de assistenten het beheer over grootere afdeelingen op te dragen.

De Saparoea van de St. Mij. Nederland heeft 100 kistjes Westlandsche druiven aangebracht.

welke, onder toezicht van den Wageningschen professor Sprenger verpakt en verzonden, in uitmuntenden staat arriveerden. Binnen enkele uren was de voorraad uitverkocht. Per Marnix arriveert een tweede zending, vergezeld door den tuinbouwconsulent ir. Levie, die de handels- en transportmogelijkheden zal bestudeeren.

Officieel is aangenomen dat de bij ordonnantie te regelen herziening van de buitenlandsche verloven 1 Januari 1932 ingaat, ook ten aanzien van de voor 1932 reeds toegekende verloven die door de nieuwe regeling worden uitgesloten.

De geheele 145 zielen tellende bevolking van de dessa Sariboemi, regentschap Poerworedjo (Midden-Java), is naar Benkoelen (Z.-Sumatra) overgebracht, waar een landbouwkolonie zal worden gevestigd in de vruchtbare, bevloeide streek van Poelau Geto, 800 meter boven den zeespiegel. Het transport is voor rekening van het gouvernement, de gronden worden gratis verstrekt. Deze „trek" geschiedt onder leiding van de agrarische inspectie.

De stroom van uit de buitengewesten terugkeerende koelies houdt onverminderd aan. Reeds tienduizenden volkomen bruikbare elementen zijn naar Java teruggezonden. In Juli keerden er 2061 terug. De werkloosheid in de dessa's neemt toe.

Naar verluidt, zullen spoedig ongeveer 200 ambtenaren der Staatsspoorwegen afvloeien door pensionneering of op wachtgeld-stelling, in hoofdzaak hooger en middelbaar personeel en voornamelijk ouderen, die reeds recht hebben op het hoogste pensioen. Ook ongeschikte en niet-productieve elementen zullen uit den dienst worden verwijderd.

———

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Een Congres van Indische Kunstnijverheid ter Koloniale Wereldtentoonstelling te Vincennes.

Onder de vele congressen, welke dezen zomer in het *Palais des Informations* (Inlichtingspaleis) ter Parijsche wereldtentoonstelling worden gehouden, betreffende de meest verschillende, belangrijke koloniale aangelegenheden, was er begin Juni een aan de Indische kunstnijverheid gewijd. Eerst onlangs kwam ons dit ter oore, doordat ons van bevriende zijde een exemplaar van *„La Dépêche Coloniale"* werd toegezonden, waarin een kort verslag dezer bijeenkomst voorkomt, aan het interessante artikel, *L'Artisanat Colonial* van Charles d'Avron, is het volgende ontleend:

Tijdens het 8ste nationale Congres van het algemeen verbond der Fransche kunstnijveren, onder voorzitterschap van *Robert Tailledet*, werd in een der middag-zittingen door den bij uitstek kundigen heer *J. Coëz* een uitvoerig rapport uitgebracht over de „Koloniale Kunstnijverheid". De hoofdgedachte daarvan was: dat de inheemsche overleveringen, het typisch karakter aan iedere streek eigen, onaangetast behouden moet blijven. Spreker zegt met nadruk, dat iedere echte kunstnijverheid een bepaald nationaal karakter draagt, d.w.z. dat ze getrouwelijk de raseigenschappen der betrokken kunstnijveren weergeeft, hunne erfelijke hoedanigheden en eigen opvattingen; daarom kan ze niet industrieel bedreven worden, want daardoor zou ze haar eigen karakter, haar originaliteit verliezen, dus tegen natuurlijk zijn.

De ware kunstvlijt is juist volkomen in overeenstemming met de natuur, die overal verscheidenheid geschapen heeft.

Boeatan's nieuwste aanwinsten.

In de Toonkamers van „Boeatan", Heulstraat 19 te 's Gravenhage, worden gestadig uit Oost- en West-Indië nieuwe voorraden van inheemsche volkskunst aangevoerd en uitgestald. Er valt heel wat op te merken en te bewonderen. Jammer, dat de belangstelling van het Nederlandsche publiek daaraan niet evenredig blijkt te zijn. De geneugten voor de maag, schijnen de voorrang te genieten bij die voor oog en hart. Hoe zelden hebben Indische of Toko smullers van rijsttafel of Kwee-Kwee een oogenblik over ter bewondering der hen omringende mooie uitingen van volkskunst, nog minder om hunne schreden te richten naar de achter-toonkamer en voor al het schoons, uit de meest verschillende streken van de beide Indiën, daar opgestapeld een weinig belangstelling te toonen.

Buitenlandsche bezoekers doen veelal anders: door de uitstalling voor het raam aangetrokken, treden zij binnen, kijken hun oogen uit in beide toonzalen, zijn vol bewondering en gaan zelden weg zonder iets gekocht te hebben en laten zich dan ook wel eens verleiden de geurige Indische gerechten te proeven, wat hun meestal ook goed bekomt, zoodat zij terugkomen, maar dan toch in de eerste plaats ter wille der bewonderenswaardige kunstnijverheid.

Na de speciale tentoonstelling onlangs gehouden van Balische volkskunst, wordt thans in Boeatan allerlei naaldwerk geëxposeerd, zoowel uit onderscheiden streken van Insulinde als uit Curaçao, o.a. van het eiland Saba, waar verscheidene behoeftige, inheemsche vrouwen, de kost moeten verdienen met het wonderfijne z.g. *fils-tirés-* en *filet*werk, dat daar niet minder mooi gemaakt wordt dan b.v. in de Padangsche Bovenlanden, te Palembang of op de Sangir-eilanden, waarvan ook exemplaren in Heulstraat 19 aanwezig zijn.

Hoe goed voldoet voor het uitstalraam deze witte stukken naast en op de Moluksche manden, zoo aardig met schelpjes versierd.

Van vlechtwerk, o.m. in den vorm van hoeden en waaiers ontving Boeatan onlangs een groote bezending, maar ook nieuwe zijden ikat- en brocardweefsels van Palembang en batiks van de Vorstenlanden.

Er is dus weer een flinke voorraad, die wel waard is met belangstelling bekeken en door liefhebbers gekocht te worden, vóór het grootste deel er van eerstdaags naar de tentoonstelling te Parijs verzonden wordt.

Daar trekken zij zeer de aandacht in het keurige en kleurige Menangkabausche Adathuis, waar 's middags ook een geurig kopje thee geschonken wordt. Nederlanders, die de wereld expositie bezoeken, verzuimen niet er een kijkje te gaan nemen en zijn dan vol lof, maar de Franschen weten 't zooveel gracieuzer te zeggen:

„Comme c'est admirablement beau et si bien presenté!"

Wij wenschen, dat de kunstnijveren in ieder koloniaal land hun eigen manier van werken behouden, dat op hun arbeid het stempel van ieders raseigenschappen behouden blijft, dat b.v. het verschil tusschen de voortbrengselen der weefgetouwen van Indo-China en Senegal altijd blijft bestaan, evenals dat tusschen het werk van een kunstnijvere uit Algiers en een uit het eiland Madagascar.

Deze verscheidenheid, aan echte volkskunst altijd verbonden, is verre van een nadeel, juist een groot voordeel, want daardoor wordt de concurrentie vermeden, die alleen bestaat onder gelijksoortige voortbrengselen, en wordt een gemeenschappelijk belang, zoowel als een gevoel van onafhankelijkheid op kunstgebied geschapen tusschen Frankrijk en hare overzeesche koloniën.

Maar deze handhaving der inheemsche eigenschappen kan zeer goed samengaan met een hoogere ontwikkeling der verschillende kunstvakken. Naar onze meening zullen de kunstnijveren in de koloniën ontegenzeggelijk mede de voordeelen moeten genieten der wetenschappelijke uitvindingen en moderne regelingen.

Men veroordeele niet het gebruik van kleine machines, doch slechts het misbruik, dat in de groote nijverheid van het werktuig wordt gemaakt, door den mensch er aan ondergeschikt te doen zijn. Het tegenovergestelde moet juist het geval worden, en juist door de kunstnijverheid kan dit in de hand gewerkt worden. We kunnen door een handige propaganda, met demonstraties de inboorlingen der koloniën op het nut der machines wijzen, die den mensch veel werk besparen en de opbrengst vergrooten, zonder aan de kunstwaarde van het werk afbreuk te doen. De electriciteit verdeeling zal o.a. van grooten invloed zijn op het meer algemeen gebruik van mechanische werktuigen, want daar de inrichtingskosten evenredig zijn aan de mate van kracht, kan iedereen zich van electriciteit bedienen.

Maar dergelijke inwijding op wetenschappelijk gebied, is niet de eenige dienst, welke wij den kolonialen kunstnijveren moeten bewijzen, wij zullen hun ook het organiseeren moeten leeren, o.a. op coöperatieven basis. De heer Coëz ziet ook het groote belang

in credietverleening door den staat aan de inheemsche kunstnijveren en legt daarvan verschillende bijzonderheden uit, ieder land betreffende.

Er is z.i. op dit koloniaal gebied zeer veel schoons en nuttigs te verrichten, waardoor de economische toestand der koloniën verbeterd zal worden niet alleen, maar ook het peil der inheemsche bevolking aanmerkelijk zal worden verhoogd; daar zij begrip er door krijgt van gezonde moraal en liefde voor vrijen, nauwgezetten arbeid. Hij vindt, dat een dergelijke volksopvoeding de roeping moet zijn van iedere koloniseerende mogendheid.

Met warme betuigingen van instemming heeft het Congres de besluiten van den kundigen rapporteur aangenomen. Daarna gingen de leden gezamenlijk de koloniale tentoonstelling bezoeken en dienzelfden avond had in het gebouw der Kunstnijverheidfederatie 30 rue des Vinaigrirs te Parijs, de ontvangst plaats der deelnemers aan het *internationaal congres* op hetzelfde gebied, dat den volgenden dag een aanvang zou nemen.

Welk verloop dit Congres gehad heeft en of dat ook Nederlanders of Oost- en West-Indiërs onder zijn leden telde, hebben wij niet vernomen

Voor zoover wij weten, heeft de Nederlandsche pers aan deze toch waarlijk belangrijke aangelegenheid, geen aandacht gewijd.

In hetzelfde nummer van *La Dépêche Coloniale* vinden wij een artikel van *Gaston Valran* over *„De Inheemsche Kunstnijverheid op de Tentoonstelling"* d.w.z. wat betreft de Fransche Koloniën, waaruit wij het volgende aanhalen:

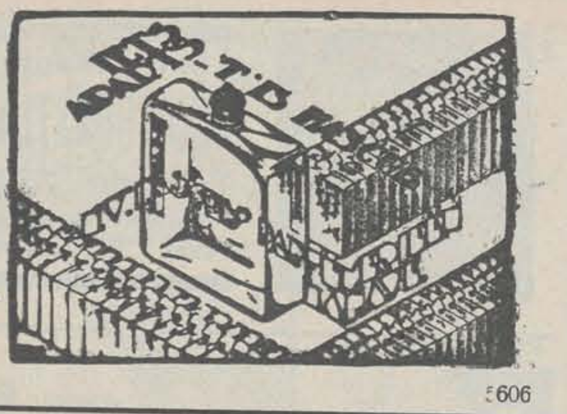
Ieder overzeesch gebied van Frankrijk is te Vincennes vertegenwoordigd, op volledige en volkomen waardige wijze. Elk afzonderlijk Paleis, daaraan gewijd, geeft in het klein het wezen van ieder land weer, o.a. hoe de inheemschen onder leiding of naar het voorbeeld van den Europeaan de natuurlijke rijkdommen te voorschijn weet te brengen, maar ook hoe de overheid er voor waakt, dat ieders karakter en eigenaardigheden bewaard blijven, opdat de groote menschelijke familie hare vruchtbare onderscheidenheid behoudt.

En dit laatste is z.i. zelfs voor den oppervlakkigen bezoeker het best te zien aan de tentoongestelde kunstnijverheidproducten der inheemschen, waarvan verschillende ter tentoonsteling vervaardigd worden en sprekend getuigen, dat deze volkskunst overwaard is aangemoedigd en verder ontwikkeld te worden.

Door de verschillende gouvernementen zijn de noodige maatregelen genomen om de Inheemsche kunsten voor verval te behoeden, met eerbiediging der raseigenschappen en de in het verleden opgedane ondervinding, met het doel om voor het individu een mooi bestaansmiddel en voor de gemeenschap een vermeerdering van inkomsten te onderhouden. Juist in moeilijke tijden is de bevordering der volkskunst een prachtig redmiddel uit den nood. Daarom en ter voorkoming van erger, worden de inheemsche kunstnijveren langs verschillende wegen bijgestaan en voortgeholpen. Oude kunstwerken worden opgezocht en verzameld in openbare Musea, weergegeven in albums, die binnen ieders bereik worden gesteld.

Leerscholen zijn opgericht en getracht wordt langs coöperatieven weg tot geregelden verkoop te geraken, terwijl door een merkteeken de deugdelijkheid en echtheid gewaarborgd, alsook namaak en prijsdaling voorkomen worden. Kooper en verkooper zijn er beiden evenzeer mede gebaat. De bezoekers der tentoonstelling zullen niet nalaten dit te erkennen.

Onwillekeurig komt de vraag bij ons op: Wat wordt er in dit opzicht door Nederland in Oost- en West-Indië gedaan?

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

De wereldcrisis.

Prof. G. Cassel bespreekt in de *Deli Crt.* (17/7, 2de bl.) de huidige wereldcrisis. De onafgebroken daling van de prijzen van *koloniale producten* is voor Australië en meerdere Zuid-Amerikaansche Staten reeds bijna noodlottig geworden. Ten aanzien van den *gouden standaard*, is zich bezig een proces te voltrekken, dat in elk geval leidt tot de opheffing van dien standaard. Het crediet der verschillende landen is door deze gebeurtenissen in aanzienlijke mate geschokt. Tracht men de *loonen* te verlagen, ten einde deze beter aan het gewijzigde niveau der goederenprijzen aan te passen, dan zal men op een hevigen loonstrijd kunnen rekenen. De *werkloosheid* brengt enorme uitgaven voor den Staat mede. De algemeene sociale onrust is koren op den molen van de *revolutionnaire partijen*. Het wordt tijd, dat men gezamenlijk maatregelen treft, die een einde maken aan de *prijsdaling* en deze doet plaats maken voor een prijsstijging. De crisis is uitsluitend het gevolg geweest van de algemeene daling van het prijsniveau. Een ruimere verzorging der gemeenschap met goederen kan nooit een prijsdaling tot gevolg hebben, indien slechts de verzorging van de gemeenschap met betalingsmiddelen in dezelfde mate toeneemt. *De crisis is in wezen een geldcrisis.* De redding moet gezocht worden in de stabiliseering van het geldwezen, en alle twijfel aan de mogelijkheid van zulk een stabiliseering moet resoluut terzijde worden geschoven. Het geldwezen van de wereld mag niet meer blootgesteld worden aan ongebreidelde inflatie. Wil men den gouden standaard handhaven, dan is een betere internationale verdeeling van het goud noodzakelijk. De betalingen op rekening der herstelbetalingen en de oorlogsschulden spelen een belangrijke rol bij de opeenhooping van goud in Frankrijk en de Ver. Staten. Een *schorsing van de betalingen* gedurende eenige jaren zal zeer wenschelijk zijn. De landen, welke deze betalingen ontvangen, hebben thans geen voordeel van het goud, dat naar hen toestroomt. Maar wel hebben zij, evenals de rest van de wereld, er groot belang bij, dat de huidige crisis overwonnen wordt, eer het te laat is.

Onderwerpen van internationalen aard treffen wij aan in het *Soer. Hbl.* (6/7 „België", *Villanus;* 7/7 „Hoover's boodschap", *V.;* 8/7 „Duitsche brieven", *E. M.;* 9/7 „Australische brieven"; 4de bl. „Alg. Commercieel Overzicht", *B.;* „Over Indo-China", *R.;* 10/7 „Op het kantje af", *V.*), *De Loc.* (6/7, „Japansch en Chineesch schrift", *A. G. de Bruin*) en de *Java-Bode* (11/7 „Econ. beschouwingen uit Amerika", *C. v. U.*)

Onze handel in Oost-Azië.

De heer *G. Bernard* geeft in het *Soer. Hbl.* (9/7, 4de bl.) enkele indrukken weer op zijn zakenreisje van Java naar *Singapore*. In Bantam en Zuid-Sumatra had hij gelegenheid de activiteit van jonge Duitsche handelsreizigers gade te slaan; in de toko's worden voortdurend meer Duitsche goederen in commissie gegeven. Nederlandsche schepen hebben niet voldoende lading; van Engelsche zijde legt men zich bij den achterstand neer, de Duitsche schepen echter zijn tot het merk toe geladen, en ook de Japanners komen er meer en meer in. De strijd om de lading wordt uitgestreden in de Chineesche kamp; daar schieten de Hollanders dus te kort, hetzij door de hooge prijzen, hetzij door gebrek aan energie. De sterke uitbreiding van den Duitschen handel, ook in de Britsche koloniën, de concurrentie, die Noorwegen ons op scheepvaartgebied aandoet, zijn een bewijs dat voor energieke volken het bezit van koloniën niet noodzakelijk is, om wat te bereiken. Het Amerikaansche standpunt is zelfs dat in onafhankelijke tropische landen grooter ontwikkelingsmogelijkheden voor den handel bestaan dan elders. De Duitschers wisten, door te werken zoolang het dag is, zich ook in de *Straits* naast de Britten een plaats te verwerven. Onder die jonge vreemdelingen zijn er velen, die in andere Aziatische landen hebben gewerkt. Ook al hebben ze in Ned.-Indië kans te slagen, dan bestaan er toch plannen naar elders te gaan. *De Duitscher ziet heel Oost-Azië, wij zien slechts onze koloniën.* In China en Br.-Indië is men van oordeel, dat wij ons te veel op Ned.-Indië concentreeren, waardoor ons mooie kansen in de omgeving ontgaan. Onze voorvaderen waren mobiel; zij beperkten zich **niet tot den Archipel, maar bezochten geheel Zuid- en** Oost-Azië. Het wordt ook voor ons tijd, de vleugels weer wijder uit te slaan!

Het *Soer. Hbl.* (6 t/m. 11/7 „Waar Boer en Brit tezamen wonen") vervolgt het verslag van de handelsreis naar Zuid-Afrika van de „Houtman" der Kon. Paketvaart Mij., *De Loc.* bepleit oprichting van „Textielindustrie in Ned.-Indië" (6/7, *Prof. Wisselink*) en de *Deli Crt.* (17/7, 2de bl. „Electriciteit en industrie in Midden-Java") meldt dat Midden-Java vanuit Toentang op dezelfde wijze van electriciteit zal worden voorzien als Oost-Java.

Politiek en associatie.

Raden Mas Noto Soeroto hield op 24 Maart 1927 een rede over „Idealisme in rassentoenadering", waarin o.m. gezegd werd: „Kweekt in u den geest van humaniteit, opdat gij niet de waarheid enghartig zult toedichten aan één partij, aan één secte, aan één Land of aan één ras. Wanneer de geest der humaniteit vaar**dig ware in de verhouding der rassen**, speciaal in ons Indonesië, dan zouden de conflicten in dat Land, waar ons aller arbeidsveld zal liggen, minder onheil verrichten, omdat alsdan twisten kunnen worden bijgelegd en meeningsverschillen in onderling overleg kunnen worden opgelost. Door menschelijkheid zullen afgunst eenerzijds en hebzucht anderzijds veranderen in erkenning van ieder's waarde en van ieder's bekwaamheid; door gerechtigheid zal billijkheid naar de erkenning van ieder's behoefte betracht worden bij **de verdeeling van de vruchten, die de rijke aarde onzen** gretigen handen toewerpt". De heer *R. Ng. Sosrohadikoesoemo* heeft het — n. h. i. van de *Java-Bode* (14/7 *J. E. Jasper*) — in den *Volksraad* minstens even mooi en zeker veel duidelijker gezegd: *het eenige doel van de ontwikkeling der welvaart voor oogen houden, geen verwaziging van dat beeld door partijbelangen, geen verpolitieking van gewichtige of dagelijksche vraagstukken.* Dàn bestaat er geen beletsel meer voor een oprechte samenwerking, welke zelfs door den sedert eeuwen in Indië bij beschaafden van alle rassen gevormden omgangstakt opnieuw tot de juiste hoogte zal worden opgevoerd. Het zijn de stille bezadigde werkers, zoowel *Nederlanders* als *Inheemschen*, die in de door genoemd volksraadslid bedoelde rustige, evenwichtige samenwerking het eenig heilzame vinden voor de overzeesche gewesten en van harte hopen, dat zijn pogingen tot het opnieuw scheppen van de mogelijkheden daartoe een krachtigen steun zullen vinden in de richtlijnen van het nieuwe regeeringsbeleid.

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (9/7 „Geweten, verstand en spaarzin", maidenspeech van het volksraadslid Sosrohadikoesomo; 8/7 „Indische studenten **en Hollandsche studie", *V.*) het *Bat. Nwsbl.* (9 t/m. 14/7,** 4de bl. „Volksraad"), het *Soer. Hbl.* (6/7, 2de bl. „Politiek", *Z.;* 9/7 „Slecht advies", *Z.;* 11/7, 3de bl. „Realiteit en idealisme in de koloniale politiek", *Z.*) en *De Loc.* (6/7, blz. 4 „Indië en Nederland"; 7/7, blz. 20 „Politiek beleid", M. v. A.).

De leiding van het N. I. O. G.

De *Java-Bode* (11/7 „Verderfelijke demagogie", *v. W.*) betoogt, dat *de leiding van het Ned.-Ind. Onderwijzersgenootschap* een ernstig gevaar dreigt te worden voor de rust en orde in Ned.-Indië door de wijze, waarop zij vermeent zich in het openbaar en in het bijzonder in haar orgaan „De School", te mogen uiten. Het resultaat dat de leiding van het N. I. O. G. bereikt met haar actie in haar tegenwoordigen vorm, kan buiten de onderwijzerskringen niet anders zijn, dan dat bij de ouders een gevoel van ernstige onrust wordt gewekt of het wel verantwoord is de kinderen, zij het alleen in de schooluren, toe te vertrouwen aan de leiding van personen, die behooren tot een organisatie, waarvan het bestuur het durft bestaan om op een dusdanige wijze stelling te nemen tegen den werkgever van zijn leden, het Ned.-Indische Gouvernement. Voor die onrust is alle reden. De taak van het bestuur van het N. I. O. G. bepale zich tot de behartiging der schoolbelangen en tot de directe belangen van de vakvereeniging. Van de vakvereeniging hebben de leiders gemaakt een politieke vereeniging van de slechtste soort, welke ageert tegen het Landsbelang.

Het *Soer. Hbl.* (6/7, 2de bl. „De haters", *Z.*) constateert eveneens, dat het gezag in het orgaan „De School", wordt neergehaald, hoe hier straffeloos mag worden gestookt, indirect tot oproer wordt aangezet — want die „School"-taal kan immers onder de oogen van duizenden weinig critische Inlanders komen — en moet erkennen dat een *persbreidel* hier dringend noodig is. Er is nooit krachtiger en overtuigender gepleit tegen de neutrale openbare school dan door deze scribenten van „De School". Wanneer men individueel de leden van het N. I. O. G. hoort, verklaren velen zich tegen eene dergelijke leiding.

Aneta seinde aan de *Deli Crt.* (15/7) dat de Directeur van Onderwijs uitgenoodigd wordt door de Regeering om de betrekkingen tusschen zijn Departement en het N. I. O. G. te verbreken, tenzij de Vakvereeniging, welke thans onder leiding van een nieuw hoofdbestuur komt, de onaanvaardbaarheid van de in „De School" geleverde critiek bij de Landvoogdbenoeming inziet en erkent. Het zou toch — aldus de Reg. — beneden de waardigheid van de Regeering zijn ook maar in eenigerlei opzicht contact te blijven houden met een ambtenaren-vereeniging, welke zich niet zou ontzien op ontoelaatbare wijze uiting te geven aan gevoelens ten opzichte van het nieuwe Hoofd van de Regeering. Uiteraard hebben ook onderwijzers het recht hun meening uit te spreken, doch op voorwaarde — zulks geldt in de eerste plaats voor ambtenaren — dat de vorm, waarin dit geschiedt, voldoet aan de eischen van wellevendheid, fatsoen en goede trouw.

De Sum. Post (13/7) schrijft over „Socialisten school" en „25 Jaar achter", het *Soer. Hbl.* over „Pers-breidel" (3/7, 2de bl. *Z.*) en „Bezuinigingsnoodzaak" (10/7, 2de bl. *Z.*), *De Loc.* over „Beteugeling-Persexcessen" (4/7, blz. 35), „Tegen Persmisbruiken" (30/6, blz. 21, M. v. T.) en „Bij den Minister" (8/7, blz. 35, Comité van Actie), het *Bat. Nwsbl.* over „De protestvergadering" (11/7, te Weltevreden), de *Java-Bode* over „Onderwijs en Koloniën" (3/7).

Nederland en Indië te Parijs.

De Loc. (8/7 „Hoofdzaak") zou het betreuren, wanneer de berichten over de grieven van het bestuur van het Bat. Genootschap inzake de Ned.-Indische inzending voor Parijs de aandacht van de hoofdzaak zouden afleiden. Het voornaamste is *niet*, dat het Museum te Batavia fraaie kostbaarheden verloor — die ramp trof de geheele expositie —; zèlfs niet de grootere vraag, wat daar te Parijs precies gebeurd is. Doch het voornaamste is dat, terwijl de prachtigste en boven alle verwachtingen geslaagde propaganda voor Nederland's kolonialen arbeid vernietigd werd, wellicht door kwaadwilligen, *geheel Nederland* zich zoo eendrachtig opmaakt om desondanks te zorgen, dat Nederland en Indië te Parijs weer waardig vertegenwoordigd worden. Die algemeene belangstelling en die eensgezinde toewijding, welke men in Nederland waarneemt in vrijwel alle kringen, moeten ons verheugen, omdat zij meteen toonen, hoezeer men zich daar Indië's beteekenis tegenwoordig bewust is. Dat bewijs, en de waarlijk verheffende wijze waarop men ginds weder de hand aan den ploeg geslagen heeft om de wereld te toonen, wat hier in Indië tot stand gebracht is, ziedaar, boven alle fouten, twisten en onzekerheden, *de hoofdzaak.*

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (10/7, blz. 19 „De wekelijksche luchtmail", *ir. Damme*), het *Soer. Hbl.* (8/7, 2de en 4de bl. „De ramp te Parijs"; 11/7 „Hernieuwing", *H. Reynst;* 7/7 „De wekelijksche luchtpost", *De Vuure*) en de *Deli Crt.* (14/7 „Een geologische kaart van Sumatra").

Volk en voedsel.

In het *Soer. Hbl.* (8 en 9/7, 2de bl. „Volk en Voedsel") weerlegt Z. enkele beschouwingen in de pers over de vraag: welke vorm van bevolkingslandbouw door het Dep. van Landbouw moet worden bevorderd. Moet de Inlander voedingsgewassen verbouwen of handelsgewassen? Moet men in de Buitengewesten niet eerst zorgen dat deze, op het stuk van voedingsmiddelen „self-supporting" zijn, alvorens men de teelt van handelsgewassen gaat propageeren? Z. is van meening, dat het volstrekt noodig is dat de bevolking van Ned.-Indië uitkomt boven het bedrijf van keuterboertje met niets anders dan zijn voedingsgewassen. Zonder de teelt dier gewassen te verwaarloozen is het mogelijk dat men hier op grooter schaal handelsgewassen plant en daardoor een uitvoeroverschot kweekt, waarvoor in normalen tijd voedsel tot suppleering kan worden ingevoerd. Slaagt men hierin niet, dan is de vorming van een Inlandschen middenstand met economisch inzicht volkomen uitgesloten, en zou de bulk der bevolking bestemd zijn, de honderdduizenden, later wellicht millioenen, paupers te leveren voor eene industrie (ook groot-landbouw) in uitsluitend niet-Inlandsche handen. De economische steunpilaren van de bevolkingsconstructie zijn hadji en rubber- (peper-) planter. Zij zijn het, met nog wat Inlandsche kleinindustrieelen, die in de Inlandsche samenleving den economischen zin vertoonen, zonder welken dit volk ten eeuwigen dage zal blijven ploeteren in kleinheid en betrekkelijke armoede.

Cultuurzaken worden voorts besproken door *De Loc.* (7/7, blz. 21 „Suikerzaken", betr. Cuba), de *Deli Crt.* (14/7 „Sluiting ondernemingen in Tapanoeli"; „Dokter en Poenale Sanctie") en het *Soer. Hbl.* (7 en 8/7, 3de bl. „Verslag van de Commissie voor de Java-houtcontracten"; 9/7 „Cultuurbelangen", *Dr. v. H.*)

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Wegens uitstedigheid van den bewerker, is dit keer de rubriek „Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers" niet opgenomen.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Emmabode (Curaçao)

No. 3, van 15 Juli: Hoe de grape-fruit in Amerika bekend werd (Zij werd omstreeks 1890 in Florida ingevoerd, waar ze geen aftrek vond. Eenige jaren later bracht een dame uit New York een bezoek aan Florida en de vrucht lekker vindende, nam zij eenige kisten mee naar huis. Langzamerhand leerde men de vrucht waardeeren en nu worden er millioenen gebruikt. Vroeger stond ze bekend onder den naam Shaddock, naar een Engelsch kapitein van dien naam, die de plant uit Jamaica meenam en in Bardabos plantte.)

Gazette de Hollande

No. 3147 van 7 Augustus: Cinchona Culture in Java: its History and Development, door M. Kerbosch. III.

De Indische Verlofganger

No. 1 van 7 Augustus: Oud-Semarang, door S. Kalff. (met een afbeelding: Gezicht op Semarang van de landzijde tijdens de verovering van Java door de Engelschen in 1811).

Tropisch Nederland

Afl. 8 van 10 Aug.: Maleiers in Zuidoost-Borneo, door J. A. Vorstman, II slot. — Indrukken van Zuid-Sumatra, door mevr. T. Lach de Bère—Van der Vlies. V. — Nederland's roeping in Indië, door prof. dr. W. A. Nieuwenhuis VIII.

De Indische Post

11 Juli, no 28: Nieuwe klasse-indeeling, door Z. (vermoedelijk zal na eenigen tijd blijken, dat de 1ste klasse saai deftig is geworden, terwijl de 2de klasse de meest aantrekkelijke is). — Natal en Tapanoeli en de vrede van Versailles, door C. P. B. v. T. P. (in het vredesverdrag van Versailles van 10 Maart 1763—10 Febr., geratifeerd tusschen de koningen van Frankrijk en Groot Brittannië en Ierland gesloten, werden deze kleine havenplaatsen met name genoemd.) — Kolonisatie Nieuw Guinea, door T. (het is onjuist te twijfelen aan een toekomst voor de kolonisten in N. G., mits men zich aan de eischen, welke voor ieder kolonisatie geldt, houdt, en zoo men hiervan in ongunstigen zin afwijkt eenige compensaties verleent).

No 29 van 18 Juli: Gevaarlijke opvoeding, door Z. (In het nummer van 7 Febr. werd een mededeeling gedaan onder het hoofd: Dat wat men mist, betrekking hebbende op de zorgen van vele Regenten op Java, die hun kinderen in het belang eener goede opvoeding naar Holland zenden. De schrijver stelt voor den heer Goedhart, die van ambtelijke zijde toezicht op inlandsche studenten uitoefent, voor persoonlijk contact met die Inlandsche studenten een met zorg te kiezen Javaan van goede familie toe te voegen). — Indische Aquarium-visschen, door Fluvius.

Ons Eigen Tijdschrift

Augustusnummer: Lijkverbranding in Bali, door F. van der Kooi.

Onze Aarde

Augustus: Tempels en paleis te Madura, door J. Sibinga Mulder (bij een reeks van schitterende afbeeldingen vertelt de schrijver van tempels en paleizen in Voor-Indië. Madura een stad van ruim 100.000 zielen was eens de hoofdstad van het rijk van de machtige dynastie van Pandyan en ligt aan den rechteroever van de Vaigairivier, 345 mijlen zuid-oost van Madras.)

De Rijkseenheid

No 46, van 12 Augustus: Het requisitoir tegen het Ned.-Indische Landsdomeinbeginsel. — De Jongeren en Indië, door W. Inden (herplaatst wegens misstelling in het nummer van 29 Juli no. 44.) — Europeesche kolonisatiepogingen in Ned.-Indië, door L. A. Vellinga. II.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

De katholieke missiën en het christelijk huisgezin. Afl. 10 Aug.: „Zoon zijner Natuur" en „Neef van de Javaansche Natuur", door Tlipakoesoema (de Geleensche Missienaaikring is begonnen met het vervaardigen van rochetten, alben en kazuifels met Javaansche batik-patronen, welke poging geslaagd is.) — De Groeiende kerk van Badjawa, door P. Sim Buis.

Nederlandsch Zendingsblad. Aug.: Het melaatschendorp Lao si Momo, 1906—25 Augustus 1931, door E. J. van den Berg. — Een Christendorp op West-Java, door A. de Mol van Otterloo —Tjigelam een der oudste christendorpen op West-Java). — Moegim (het kerkje is 19 April ingewijd.) — De Jeugdkerk in Bandoeng, door J. van Benthem. — De Symphonie van het Oerwoud, door P. M. Legêne IV. slot.

BOEKENSCHOUW.

Verslagen van de 8ste en 9de vergadering der afdeeling Nederlandsch Oost-Indië van de Nederlandsche Entomologische vereeniging, Deel I, no 2, 1 Juni 1931. Hierin komt voor Beschadiging van telefoonpalen door termieten, door G. E. Kalshoven.

The Last Paradise, door Hickman Powell, Cape, Londen (dit laatste paradijs is Bali).

Vruchten en vruchtenteelt in Nederlandsch Oost-Indië, door J. J. Ochse, met medewerking van R. C. Bakhuizen van den Brink f 17.50. Hiervan verscheen eveneens een Engelsche uitgave tegen denzelfden prijs. Dit zeldzaam mooi uitgevoerd werk bevat 57 afbeeldingen van de meest voorkomende vruchten in Nederlandsch-Indië. Deze gekleurde afbeeldingen zijn geheel naar de natuur en meerendeels op natuurlijke grootte geteekend.

In den tekst worden achtereenvolgens, na opsomming der namen in het Latijn, Nederlandsch, Engelsch, Fransch, Duitsch en alle Inlandsche talen, behandeld: 1e. een uitvoerige beschrijving van boom, blad, bloem, bloeiwijze, enz.; 2e. Cultuurgegevens; 3e. Nut, het gebruik dat de Europeaan en de Inlander van deze vrucht maakt; 4e. Bijzonderheden; 5e. Ziekten en plagen.

Suriname

Op de vragen van het Tweede Kamerlid mevr. de Vries—Bruins betreffende het verschaffen van voldoende geneeskundige hulp aan de bevolking van Paradise heeft de Minister van Koloniën geantwoord:

Uit een van de Surinaamsche bladen heeft de minister kennis genomen van het bericht, dat in den avond van 4 Mei j.l. op Paradise om verloskundige hulp zou zijn aangeklopt bij den ziekenoppasser, die daarop den districtsgeneesheer te Nieuw-Nickerie telefonisch waarschuwde, en dat bij aankomst van laatstgenoemde op Paradise, moeder en kind reeds zouden zijn overleden.

In het jaarverslag over 1929 van den Openbaren Gezondheidsdienst in Suriname wordt Paradise reeds niet meer als standplaats van een districtsgeneesheer in het district Nickerie vermeld. Den minister is ter zake alleen bekend, dat blijkens de Memorie van Antwoord van den gouverneur nopens de ontwerp-begrooting voor 1931 de standplaats Nieuw-Nickerie op grond van gewijzigde omstandigheden — o.m. de opheffing van de ziekeninrichting van plantage Hazard en het centraliseeren van den geneeskundigen dienst der ondernemingen Hazard en Waterloo te Waterloo — als de meest aangewezen standplaats voor den geneesheer van het 12de geneeskundig district moet worden beschouwd.

In aansluiting aan het onder 2e medegedeelde zij hierbij vermeld, dat de gouverneur onder dagteekening van 14 April 1931 nog kon mededeelen, dat de wijziging van standplaats van den geneesheer van het 12de geneeskundig district voor den geneeskundigen bijstand niet van ongunstigen invloed is geweest.

Uit een enkel geval, waarvan bovendien de bijzondere omstandigheden niet bekend zijn, kan bezwaarlijk aanstonds tot het tegendeel worden geconcludeerd.

De minister heeft intusschen voor deze aangelegenheid de bijzondere aandacht van den gouverneur gevraagd.

***

De minister van Koloniën brengt onderstaande door hem ontvangen aankondiging ter algemeene kennis:

De Administrateur van Financiën in Suriname maakt bekend, dat de jaarlijksche uitloting van nummers in de uitgegeven seriën van geldleeningen ten behoeve van het Immigratiefonds en van die voor de Productieve Werken zal plaats hebben te Paramaribo op den 22en October 1931 en wel van het Immigratiefonds:

a. geldleening van 1895: van de uitgegeven 1e tot en met 9e serie, ad f 100.000 elk, drie nummers der bewijzen van aandeel, groot f 1000; van de uitgegeven 10e tot en met 15e serie, ad f 100.000 elk, twee nummers der bewijzen van aandeel, ieder groot f 1000;

b. geldleening van 1906: van de uitgegeven 1e tot en met 8e serie, ad f 100.000 elk, twee nummers der bewijzen van aandeel, groot f 1000.

Voor de productieve werken: uit de uitgegeven 1e tot en met 5e serie, ad f 100.000 elk, acht nummers der schuldbekentenissen, ieder groot f 500;

van de uitgegeven 6e serie, ad f 100.000, zeven nummers der schuldbekentenissen, ieder groot f 500 en van de uitgegeven 7e tot en met 15e serie, ad f 100.000 elk, zes nummers der schuldbekentenissen, ieder groot f 500.

***

Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot wijziging van de Surinaamsche begrooting voor het dienstjaar 1929.

Het eindcijfer der begrooting van uitgaven ad f 8.403.247 wordt nader vastgesteld op f 7.847.162. De Surinaamsche middelen en inkomsten waren over '29 geraamd op f 4.891.436; zij hebben evenwel opgebracht f 4.447.183, waaronder begrepen f 7.467 aan ontvangsten, welke in mindering van de door leening te dekken uitgaven behooren te worden gebracht. De toegestane Rijkssubsidie zal moeten worden verhoogd met f 226.032.

***

H. J. A. Lafour schrijft aan *„De Maasbode"* van 12 Aug.:

„Ons West-Indiërs wordt hier in Nederland niet alleen op zeer ondraaglijke wijze het leven moeilijk gemaakt, doch wij hebben zelfs weinig of geen kans om ergens in een werkkring te komen.

Ondergeteekende en vele zijner rasgenooten die alhier woonachtig zijn hebben het dikwijls ondervonden en ondervinden zulks nog.

Men is hier sterk van meening dat wij kleurlingen aan boord van schepen thuis hooren. Als lid van den R. K. Transport-arbeidersbond St. Bonifacius, heb ik kunnen ondervinden, dat niet alleen de Liberalen, doch ook R. K. werkgevers groote bezwaren maken om mij op grond van mijn gelaatskleur in hunne diensten te nemen.

De heer H. Janzen, ex-voorzitter van dezen bond, heeft naast mij, van menige z.g. Sociaal-voelende R.K. werkgevers moeten ondervinden, dat men op grond van mijn bruine kleur, geen gehoor aan zijn medewerkend verzoek kon geven. Wel gelukte het hem, om verschillende blanke leden aan een betrekking te helpen, maar voor mij als het eenige zwarte schaap uit zijn blanke kudde, kon hij niets doen. En dat speet hem en het spijt hem nog. De R.K. werkgevers, die zoo handelen, geven hierdoor te kennen, dat hunne Katholiciteit nog lang

geen 18 karaats is.

Moeten de geestelijken met heftiger stemmen de lessen van naastenliefde aan deze Katholieke werkgevers voorlezen."

Zouden, vragen wij ons af, de Surinamers niet wijzer handelen, zoolang de economische toestand niet verbetert, in Suriname te blijven? Daar lijden zij tenminste geen koude.

Wij meenen ons te herinneren, dat het bestuur van de Vereeniging „Suriname" te Amsterdam niet lang geleden denzelfden raad gaf.

⁂

Naar aanleiding van de rede, waarmede de Gouverneur van Suriname op 12 Mei de zitting van de Koloniale Staten opende (men zie *„De West-Indische Gids"* van Juli-Augustus), geeft mr. dr. P. H. W. G. van den Heem in *„Humfeld's Financier"* van 8 Augustus eenige interessante beschouwingen. Wij ontleenen daaraan het volgende:

„In de laatste dertig jaren heeft men achtereenvolgens alle hoop gesteld op de cacao, bacoven, de rubber en de koffie, naast de constante suikerproductie. En dat alles is op teleurstelling uitgeloopen, al zijn er ook wel gunstige perioden geweest. Nu de wereldcrisis in het bijzonder de stapelproducten heeft aangetast, doen zich de slagen voor de koffie- en suikercultuur in Suriname bijzonder gevoelen. Dit is onzen lezers bekend. Maar zij, die het optimisme van den Gouverneur zonderling en ongerechtvaardigd vinden (zie Handelsblad van 24 Juni, avondblad), zien voorbij, dat het hier niet zoozeer gaat om een schildering van een beminnelijk welvaartstafereel, dan wel om de aanduiding van een opvallend weerstandsvermogen van een deel der bevolking te midden van een zorgvollen toestand van land en wereld, en wel van een weerstandsvermogen, dat voortvloeit uit een *verbetering van het economisch-sociale organisme.* Hoe zou het er in Suriname uitzien indien de genoemde economische basis thans had ontbroken en de *geheele welvaart afhankelijk was geweest van koffie en suiker."*

Curaçao

Ruim zes millioen.

Bij de laatste begrootingsbehandeling heeft mr. Eskes gevraagd, hoe groot de schuld aan Nederland was. f 6.293.000.—, antwoordde de bestuursgemachtigde. Hij voegde eraan toe, dat dit cijfer niet veel zei, omdat verrekeningen telkens wijzigingen brachten. Mr. Eskes en de geheele raad scheen het daarmee eens te zijn, want niemand ging op deze mededeeling in. Of had schrik den raad met sprakeloosheid geslagen? O.i. spreekt dit cijfer boekdeelen.

De handelsagent.

De *Amigoe* deelt mee, dat de ons verstrekte mededeeling, dat het den door den gouverneur naar de bovenwindsche eilanden gezonden handelsagent niet gelukt is, betrekkingen aan te knoopen, niet waar is. „Thans worden hier al aardig artikelen van de Bovenwinden verkocht", schrijft het blad.

Een haai!

Niet ongeestig brengt de *Amigoe* met de oprichting der nieuwe haaienvangstmaatschappij in verband de verschijning van een haai in de havenmond Het beest werd gevangen.

Herten.

La Cruz geeft in overweging, een gesloten jachttijd te maken voor de hertenjacht op Curaçao om algeheele uitroeiing dezer dieren te voorkomen.

De levensstandaard.

„De pogingen, eenigen tijd geleden door Z.E. den Gouverneur aangewend, om eenige verlaging te krijgen in de eerste levensbehoeften op Curaçao, hadden tot resultaat dat de Kamer van Koophandel eenige cijfers gaf, waaruit bleek, dat de winst slechts zoo gering was, dat er van een verlaging der levensmiddelen geen sprake zijn kon. Ook de pers werd ingelicht omtrent deze gegevens van de Kamer van Koophandel: verschillende redenen echter waren oorzaak dat wij de gegeven inlichtingen eenvoudig naast ons hebben neergelegd.

In die inlichtingen werd nog betreffende den broodprijs medegedeeld dat deze niet verlaagd kon worden, omdat de loonen der bakkers niet minder konden worden, en deze loonen den prijs van het brood zoo duur maakten.

In de laatste *Union* echter staat een ingezonden stuk, waarin de inzender vertelt, dat sinds Januari van dit jaar, de meelprijzen verlaagd zijn van f 12.— en f 10.— de zak tot f 8.— en f 7.50 dat is met 33 en 25 pct: en toch bleef de broodprijs hetzelfde.

Diezelfde inzender weet te vertellen, dat een bakkerij aan een firma op Curaçao brood verkoopt voor 18 cts., waarvoor de menschen 25 cts moeten betalen.

De inzender vraagt in deze de aandacht van Z.E. den Gouverneur, om de Kamer van Koophandel te verzoeken deze aangelegenheid (weder opnieuw, Red.) te onderzoeken."

Aldus de *Amigoe*, die een week later bericht: „Naar de Kamer van Koophandel mededeelde, is de broodprijs verlaagd van 5 op 4 ct. De heer Welhous deelde ons mede, dat hij dit reeds doet sinds 15 Juli.

Bij informaties hoorden wij echter gisteren nog dat men nog steeds 5 ct. betaalt. We vernamen dat dit komt van de wederverkoopers, die het brood van den bakker voor 3½ cent ontvangen, maar den verkoopprijs niet willen verlagen op 4 ct.

Gouvernementshulpverleening aan werkloozen.

Met de districtmeesters heeft Z. E. de Gouverneur de volgende regeling getroffen. In hunne districten kunnen zij aan een zeker aantal menschen werk geven, als het graven van putten of het verder uitdiepen daarvan, en voor het onderhoud der wegen. In het 2e district bovendien ook voor den reinigingsdienst.

Daarom is er bepaald, dat zoo weinig mogelijk gebruik gemaakt zal worden van mechanische middelen, de wegschaaf o.a. zal worden opgelegd.

Verder ligt het in de bedoeling om de ongeschoolde werkkrachten nu en dan om te wisselen, om zooveel mogelijk werkloozen in de gelegenheid te stellen iets te verdienen, zoodat de werkloozen b.v. iedere drie weken, een week werk hebben.

Hoofdeisch is echter, dat men aanneemt, wat geboden wordt.

De districtsmeesters zullen moeten aannemen uitsluitend menschen van hun eigen district.

Bij Openbare Werken in het Stadsdistrict zal hetzelfde systeem gevolgd worden voor losse werklui en ook voor vaklieden.

Aan den gezaghebber op Bonaire is eenzelfde hulpverleening voorgeschreven.

(A. d. C.)

Landraadverkiezing op Aruba.

Volgens een radiogram in *La Prensa* van 23 Juli 1931 heeft bij de landraadverkiezing op Aruba het zittend lid, de heer Eman, met 144 het moeten afleggen tegen dokter Dussenbroek, die 171 stemmen verwierf. Dokter Dussenbroek is geneesheer der Arend Petroleummaatschappij. Blijkbaar is er een harde verkiezingsstrijd gevoerd. In 1929 waren er nog maar 253 kiezers, nu zijn er 315 geldige stemmen uitgebracht.

Luchtlijn.

Naar wij vernemen is er sprake van, dat de onlangs opgeheven luchtdienst wordt voortgezet door de Scadta, de Duitsch-Columbiaansche luchtverbinding.

Regen.

6 Juli was een prachtige regendag voor den tijd van het jaar. Met 26 m.M. werd waarschijnlijk de grootste regenval van dit jaar geregistreerd.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Mr. Sassen.

In de vergadering der Tweede Kamer van 4 October 1873, was ingekomen een adres van Mr. Willem Karel Clemens Sassen Jr., voormalig procureur-generaal in de kolonie Curaçao, met verzoek op de voordracht voor lid van den Hoogen Raad der Nederlanden geplaatst te worden. Tot rechtvaardiging van zijn wensch voerde Mr. Sassen aan „langdurige zeer bedrijvige regtspraktijk, ijverig en loffelijk waarnemen der betrekking van procureur-generaal op Curaçao en dat hij reeds eenmaal bij het opmaken van een dergelijke nominatie als vermeld in aanmerking mogt komen". Hij legde over een afdruk der verklaring, hem bij zijn vertrek uit Curaçao door een groot aantal ingezetenen aldaar uit eigen beweging ter hand gesteld.

Bij het opmaken der voordracht, verkreeg mr. Sassen niet één stem.

—o—

Nagekomen Berichten.

Uit den Verren Vreemde

Britsch-Indië up to date.

(Vervolg)

Wel mochten wij in het voorafgaande wijzen op het ontbreken van houvast aan Gandhi's voornemens. De 15e Augustus was genoemd als datum waarop hij scheep zou gaan. Den 10en richtte de populaire leider een schrijven tot den onderkoning, Lord Willingdon, waarin hij verklaarde niet naar Londen te zullen gaan. Den 13en volgde het bericht, dat het uitvoerend comité van het All-India-congres, te Bombay, het besluit genomen had niet aan de Rondetafelconferentie mee te werken, zich zoo weer één verklaren met den grooten voorman.

Over de inning der grondbelasting in Goejerat, in het gouvernement Bombay, waren bij Gandhi klachten ingekomen. Hij wendde zich hierover tot den onderkoning en noemde de gekritiseerde handelingen in strijd met de overeenkomst van Delhi, waarop de goede verstandhouding tusschen congrespartij en regeering berust. Lord Willingdon onderzocht de zaak en antwoordde, dat alles volgens de bepalingen was geschied, zoodat ook niet tegen de Delhi-overeenkomst gezondigd is.

Daarop had Gandhi zijn oud-middel weer gereed: onthouden van medewerking. Zonder uitspraak van de partij af te wachten, deelde hij aan den onderkoning mee: „dan ga ik niet naar Londen". Het uitvoerend comité van de partij sloot zich hierbij aan.

Of deze beslissing als een definitieve moet gelden? Wij schreven een week geleden: „Gandhi bleef bij alles een zoo weinig meegaande houding aannemen, dat hij, door de eene concessie na de andere, te vriend gehouden moest worden." Wel, aan het nieuws van het nu genomen besluit is dadelijk weer 't een en ander toegevoegd, waaruit blijkt dat het spel in gelijken trant wordt voortgezet.

Twee personen van beteekenis, die ook door Lord Irwin vroeger al wel als bemiddelaars naar Gandhi gezonden werden, Tejbahadoer en Jayarkar, hebben zich weer in relatie gesteld met Gandhi, met wien zij den 13en een lang onderhoud hadden.

De onderkoning en de waarnemende gouverneur van Bombay zouden bereid zijn de gevallen, waardoor, volgens het uitvoerend-comité, de overeenkomst van Delhi geschonden zou zijn, nader ernstig te onderzoeken.

Er bestaat dus eenig vooruitzicht dat het besluit van het uitvoerend-comité herzien zal worden, waarbij ook gedacht wordt aan de mogelijkheid van een vertegenwoordiging van de congrespartij te Londen door andere voormannen, terwijl Gandhi in Indië blijft.

Maar ook andere berichten zijn vernomen, de Congrespartij zou voorbereidende maatregelen genomen hebben om, indien 't niet tot overeenstemming tusschen haar en de regeering komt, de non-cooperation-beweging weer in vollen gang te zetten. Het begint er zoo op te lijken, dat de Congrespartij de overeenkomst van Delhi, van Maart l.l., opvat alsof zij een soort van regeering naast de regeering vormt en alsof zij en haar hoofdleider Gandhi het recht hebben den onderkoning scherp onder contrôle te houden en ter verantwoording te roepen voor elke daad van bestuur.

Het nu gebeurde heeft in elk geval doen uitkomen, dat de voorbereidende commissie voor den federatieven bouw van het Indische rijk, die 5 September te Londen bijeenkomt, evenals de eigenlijke groote Rondetafel-

conferentie, die een tweetal maanden later aan 't werk zal gaan, heel wat met Gandhi en de Congrespartij te stellen zullen hebben, zoowel indien deze te Londen zelf, als wanneer zij van Indië uit de conferentie zullen verplichten met hun wil rekening te houden.

De vertegenwoordigers der andere groepen, welke bij de voorbereidende besprekingen te Londen zullen aanzitten, zijn den 15en Augustus in Indië scheep gegaan.

Wij moeten nu tot het andere punt komen: de federatie-gedachte. Deze is ten vorigen jare het alles overheerschend succes-nummer der Rondetafeldiscussie geweest. Zij werd daar als verrassing ter tafel gebracht door de vertegenwoordigers van de Indische vorstenstaten. Eén van de warmste bepleiters was de maharaja van Patiala. Allen, die de tweede Rondetafelconferentie zullen bijwonen, hebben zich voor te bereiden gehad op het verder uitwerken van de verwezenlijking van de gedachte: een federatie van het rechtstreeksch bestuurde Indië met de ruim 300 vorstenstaten, die dan, als geheel, een plaats zal innemen in de gemeenschap der gebieden onder de Britsche kroon.

Een zeer groot aantal der Indische vorsten bespreekt geregeld de gemeenschappelijke belangen van hun staten in de Chamber of Princes. Daar moest de in 1931 te Londen te volgen gedragslijn nu ook besproken worden, ter voorlichting van hen, die de prinsen zullen vertegenwoordigen.

Nu heeft zich 't eigenaardige geval voorgedaan, dat de maharaja van Patiala in Juni een, aan die Chamber o. P. gerichte, nota heeft gepubliceerd, waarin hij de nadeelen en gevaren van een federatie voor de vorstenstaten breed uitmeet. Z. H. zegt hiertoe gekomen te zijn bij de poging om aan de gedachte een te verwezenlijken vorm te geven. Wat hij aanvoert zijn echter zoo voor de hand liggende bezwaren, dat men zich erover moet verwonderen, dat deze nu eerst bij hem zijn opgekomen, terwijl ook te verwachten was, dat de andere voorstanders der federatie die punten wèl overwogen hadden alvorens zich voor „federatie" uit te spreken.

De bezwaren komen hierop neer: Elke staat zal aan zelfstandigheid inboeten. Behalve de kroon, zal men ook nog een federatieve regeering boven zich krijgen. Wetgevende macht en uitvoerende macht der federatie zullen zich laten gelden. Voor de kleine staatjes is geen goed stelsel van vertegenwoordiging te bedenken. Er bestaat geen waarborg of middel tegen misbruik of vermeend misbruik van macht van de federatieve autoriteit. Op den duur is dergelijk misbruik van een groeiende macht te vreezen.

De overweging der in deze factoren ontwaarde gevaren brachten den maharaja ertoe aan te bevelen een unie van vorstenstaten te vormen, die direct onder de kroon zou staan, de bestaande Chamber o. P. zou, met eenige hervorming, het vertegenwoordigend lichaam kunnen worden. De kroon zou tegenover die unie vertegenwoordigd kunnen zijn door den onderkoning, die tevens gouverneur-generaal van Britsch-Indië zou kunnen zijn, maar deze kolonie zou toch los van de unie staan.

In de vergadering der Chamber o. P. heeft deze nota niet veel bijval gevonden. De bezwaren werden niet van zooveel gewicht geacht als hun daarin worden toegemeten. In het unie-plan zijn zij voor 't meerendeel ook aan te wijzen. Vergeleken bij het thans bestaande, is het nieuwe voorstel ternauwernood als een hervorming van beteekenis te beschouwen.

In een bijeenkomst der Ch. o. P. te Bombay op 4 Juli werd geheele overeenstemming verkregen over de hoofdpunten, die te Londen naar voren zullen worden gebracht als grondslagen voor samengaan in een federatieve-regeering. Zij betroffen de sterkte en samenstelling van de twee federatieve huizen (eerste en tweede kamer), de wijze van vertegenwoordiging en de hoedanigheden der vertegenwoordigers. Nader zou beslist worden over de verdeeling van zetels over de staten.

Dit is een samenvatting van het z.g.n. Sankey-schema.

Kan de verkregen overeenstemming goede verwachtingen wekken, de voorafgegane discussiën hebben, evenals het voorstel van den maharaja van Patiala, erop gewezen, dat de vorsten beducht zijn invloed en macht prijs te geven.

Een factor van beteekenis, die zich te Londen ook zal laten gelden, is de stem, welke zich in de vorstenstaten laat hooren van onderdanen, die begrip hebben gekregen van meer democratische beginselen en om toepassing hiervan beginnen te vragen, ja, hier en daar reeds met klem gaan eischen. En de regeering van Mac Donald toont zich niet ongenegen om deze stem te Londen ook tot uiting te laten komen. Terecht zeker. Maar tot schrik toch van menig heerschend potentaat.

(Wordt vervolgd.)

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Amsterdam.

Vanaf Vrijdag 21 Augustus a.s. zal in het Roxy Theater, Kalverstraat 224, de film vertoond worden „Rango", in beeld en geluid vastgelegd door Ernest B. Schoedsack in de binnenlanden van Sumatra.

Door samenwerking met de Directie van het Roxy-Theater zullen onze leden een bewijs van toegang ontvangen waardoor zij in de gelegenheid gesteld worden tegen zeer gereduceerde prijzen deze buitengewone film te gaan zien.

Over deze film kon men in het Koloniaal Weekblad d.d. 7 Mei jl. lezen:

„Rango is subliem tot in het superlatieve. Grandioos van fotografische opname en scenischen achtergrond. Kijk die beelden eens op Uw gemak aan, die beboschte bergen en dalen, die meren en watervallen en voel dan eens niet den trots over ons Sumatra." Dat te zien is al een genot op zichzelf."

L. D. PETIT,
Secr. Afd. Amsterdam,
Van Breestraat 21. Telefoon 22490.

Afdeeling 't Gooi (zetel Hilversum).

Deze afdeeling is overgegaan tot de instelling van een Informatie-bureau, dat zich ten doel stelt:

1e. om hen, die voornemens zijn naar Nederl.-Oost- of West-Indië te vertrekken, alle door hen, in verband hiermede, gewenschte inlichtingen te verstrekken;

2e. om aan personen die, uit genoemde landstreken in Nederland verwacht of hier te lande reeds aangekomen en voornemens zijn om zich tijdelijk of definitief in het Gooi te vestigen, alle door hen benoodigde informaties te verschaffen, bijvoorbeeld met betrekking tot pensions, koop of inhuur van huizen, ter zake onderwijs-inrichtingen en wat dies meer zij.

Bestuur: G. A. van Seventer, Sophialaan 20, voorzitter; mejuffr. B. J. van Maarseveen, Zonnelaan 16, Vice-Voorzitster; de H.H. J. H. Stocksmeier, Pr. Julianalaan 13, 1e secretaris en A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, 2e secretaris, allen te Hilversum.

Veertien leden der Vereeniging hebben zich bereid verklaard om, puttend uit hunne practische ervaring, opgedaan in ambt of beroep, aan belanghebbenden die voorlichting te verschaffen, welke een ieder hunner in zijne bijzondere levensomstandigheden zal blijken noodig te hebben.

Het Bestuur v.h. Informatiebureau.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Aan de leden der afdeeling Den Haag van „Oost en West".

In het belang der administratie en ter vermijding van omslachtigheid wordt men beleefd verzocht de jaarlijks verschuldigde contributie rechtstreeks te voldoen aan den Secr.-Penningmeester der afdeeling Den Haag, den heer J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12, Den Haag, giro no. 135120 — en dus niet aan het Algemeen Secretariaat.

Ter overdenking.

Aan hen, die de Vereeniging „Oost en West", bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

„Ik vermaak aan de Vereeniging „Oost en West", zetel Den Haag, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd laatstelijk bij K. B. van 1 September 1927, No. 22, de som van .... uit te keeren binnen .... maanden na mijn overlijden, vrij van alle kosten en rechten.

VAN DE REDACTIE.

Commissariaat voor Indische Zaken.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat

voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer en onderwijzeres bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. leeraar bij het technisch onderwijs, in het bezit van de akte Mg;

c. predikant bij de Protestantsche Kerken.

Zij, die voor uitzending voor één dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, Afdeeling B, Eerste Bureau.

's Gravenhage, 4 Augustus 1931.

De Gecommitteerde voor Indische Zaken.
P. DE MAN. I. G.

Namen en adressen der Afdeelings-secretarissen,

Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
Arnhem: G. J. v. d. Heide, Benedendorpsweg 4, Oosterbeek.
Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
Bergen op Zoom: J. H. W. Bruins, Wouwsche weg 144.
Breda: E. W. v. Vegchel, Ginnikenweg 119.
Curaçao (West-Indië) H. J. C. Bodenburg, Hellmund, Willemstad.
Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
't Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
Groningen: J. Franke, Nassauplein 11a, Groningen.
Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. Deinum, Van Hogendorpstraat 3.
Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Singel 58.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
Rotterdam: F. A. Vervloet, Westersingel 87.
Twente: J. J. Hansma, Groen van Prinstererlaan 37.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.
H. J. Wolff, Paramaribo.
H. J. C. Bodenburg Hellmund, Curaçao.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

A. J. Jansen, hoofdonderw. O.L.O., 't Lindenhuys C. 74, Ulvenhout; H. Kreeftenberg, hoofdonderw. O.L.O., Wooldriksweg 19, Enschede; R. Postema, hoofdonderw. O.L.O., Groene Hilledijk 186-a, Rotterdam; mej. W. J. Schild, hoofdonderw. O.L.O., Huigbrouwerstraat 6, Alkmaar; F. L. M. Paulussen, hoofdonderw. O.L.O., Bakelbosch 30, Culemborg; H. Derks, hoofdonderw. O.L.O., Singelweg 201, Loppersum; J. J. U. Aerts, hoofdonderw. O.L.O., Oranjelaan 24, Breda.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

M. C. A. Maengkom, 1e comm. b.h. B.B. Columbusstraat 54, Den Haag; J. A. L. Abrahami de Melverda, arch. b.h. Bez.kant. te Buitenzorg, Copernicuslaan 175, Den Haag; mej. J. H. H. Hondius van Herwerden, onderw. b.h. O.W.L.O., Houtrustweg 80, Den Haag; mr.

Ph. Bangert, tijd. buiteng. voorz. v. d. Landraad te Soerabaja, p/a. Ned. Ind. Handelsbank, Den Haag; mej. E. A. B. Cramer, onderw. O.W.L.O., Rostocklaan 25, Bussum; A. R. Rijkschroeff, ref. tit. b.h. dept. v. J., Scheldestraat 48-I, Amsterdam; G. J. Wiggers, insp immigr. d., p/a. Bank v. Doyer en Kalff, Zwolle; J. D. Ruys, prakt. ir. S.S. en Re., Verspronckw. 114, Haarlem; G. Schriek, techn. ambt. 1e kl. P.T.T., Aldegondestraat 70, Amersfoort; P. W. A. Haar, techn. ambt. 2e kl. P.T.T., Weimarstraat 24, Den Haag; J. C. D. v. Altenburg, techn. 1e comm. S.S. en Tr., Beeklaan 282, Den Haag; J. L. Legro, schoolh. O.W.L.O., Violenstraat 62, Hilversum; S. L. H. Ritter, comm. v. pol., Suezkade 172, Den Haag; F. A. von Lutzow, insp. 2e kl. D. der Opiumr., p/a. Ned. Ind. Handelsb., Den Haag; J. F. v. Ginkel, hoofdopz. W. en 's Lands B.O.W., Copernicusstraat 26, Den Haag; A. J. Bax, wd. opv. ambt. Tucht-, Opv.- en Armwezen, p/a. Ned. Ind. Escompto Mij., Den Haag; mr. H. W. v. Nieuwenhuizen, tijd. buiteng. lid v. d. Raad v. Jus. te Soerabaja, Potgieterl. 4, Bussum; mej. C. E. M. Willemsz, comm. b.d. S.S. en Tr., Klimopstraat 25, Den Haag; mej. E. J. E. Willemsz, comm. b.d. S.S. en Tr., Klimopstraat 25, Den Haag; A. G. de Rooij, wd. leeraar b.d. Kon. Wilh. school te Batavia, p/a. Ned. Handel Mij., Den Haag; E. Vercamen, 3e comm. b.d. P.T.T., H.T.O., Rijswijkscheweg, Den Haag; Ch. C. A. van Lutzow, tijd. wd. comm. dept. v. B.B., Hugo de Grootstraat 42, Den Haag; L. Schulte, insp. v. Fin., v. Beuningenstraat 66, Den Haag; A. Doornweerd, hoofdcontr. P.T.T., v. Weede v. Dijkveldstraat 37, Den Haag; mr. C. Star Nauta Carsten, griff. v.h. Hooggerechtsh. v. Ned.-Ind., Stolbergstraat 10, Haarlem; A. W. Baur, hoofdopz. 1e kl. dienst v.h. Boschw., Weimarstraat 24. Den Haag; H. G. Hoogkamer, contr. 2e kl. P.T.T., Heerengracht 29, Leiden; H. H. Janse, schoolhoofd O.W.L.O., Goudenregenstraat 136, Den Haag; F. Scheltens, arch. b.d. W. en 's Lands B.O.W., v. Merlenstraat 62, Den Haag; W. A. v. d. Capellen, ass.-res. b.h. Boschw., v. Beverninkstraat 144, Den Haag; J. E. Vodegel, hoofdopz. b.d. B.O.W., Daguerrestraat 80, Den Haag; mevr. E. A. Holster, geb. Arnold, commies b.h. dept. van B.O.W., Roosveldstraat 6, Haarlem; H. v. d. Heuvel, 1e werktuig. Gouv. Mar., Kleiweg 94, Hillegersberg; J. van Roosendael, insp. b.h. Boschw., Lekstraat 21, Amsterdam; A. J. Smith, schoolh. O.W.L.O., 2e Atjehstraat 6, Amsterdam; J. Karel, gezagh. Gouv. Mar., Klimopstraat 46, Den Haag; C. A. G. Cram, wd. hoofdcomm. dept. van B.B., Eschdoornstraat 46, Den Haag; J. F. Hofte, wd. hoofd-comm. dept. v. B.B., Eschdoornstraat 6, Den Haag; J. Looijenga, administrateur van Financiën, 2e kl., Grouw (Fr.); W. van Gils, stationscomm. S.S. en Tr., Edisonstraat 80, Den Haag; dr. H. C. Gomperts, insp. v. d. Dienst der Volksgez., Alb. Dürerstraat 43, Amsterdam; J. J. J. Sanders, mulo-onderw., Antonislaan 71, Blerik; J. C. Sip, politie-opz., Groesestraat 47bis, Utrecht; P. W. Snel, hoofdcomm. dept. v. O., v. d. Wateringlaan 15, Voorburg; mevr. C. E. Brijl, onderw. O.W.L.O., Kon. Emmakade 118, Den Haag; L. J. M. L. F. Driesmans, comm. b.d. S.S. en Tr., Regentesselaan 26, Den Haag; mevr. B. C. Driesmans, geb. Bruns, fd. comm. bij de S.S. en Tr., Regentesselaan 26, Den Haag; A. L. N. Kramer, hoofdonderwijzer, Wilhelminastraat 118, Den Haag; G. A. van Woesik, ged. techn. ambt. P.T.T., Piet Heinstraat 35, Den Haag; G. A. F. Pesch, stationscomm. 1e kl. S.S. en Tr., Copernicuslaan 175, Den Haag; L. A. Dassen, 1e comm. alg. secr., Fahrenheitstraat 409, Den Haag; L. J. Prummel, 1e lt. inf., Deventerstraatweg A32, Zwolle; H. E. A. Ternin, off. v. gez., 1e kl., Buurtweg 149, Wassenaar; M. Bakker, Olt. der Intend., Gouverneurlaan 565, Den Haag; M. H. du Croo, kap. gen. staf, Ned. Handel Mij., Den Haag; A. A. Th. Fortgens, dir. apoth. 1e kl., Wilhelminastraat 109, Doetinchem; W. F. Hofstede, lt. kol. der inf., Weimarstraat 61, Den Haag; W. Romswinckel, 1e lt. inf., Huizerweg 37, Blaricum; D. de Jongh, lt. kol. inf., Ieplaan 17, Den Haag.

Met Pensioen.

F. Rietbergen, schoolh. O.W.L.O., Weteringschans 229-I, Amsterdam; L. J. Dalmijn, schoolh. O.E.L.S., Palembang Schubertlaan, Bilthoven; J. G. C. Hooghwinkel, gez. b.d. Gouv. Mar., Wagenw. 126-r, Haarlem; W. Werner, dir der O. Mulo te Medan, Kraaienlaan 21, Den Haag.

ADRESVERANDERINGEN.

F. A. E. Drossaers, Secretaris v.d. Prov. West-Java, Laan Copes van Cattenburg 40, Den Haag; J. W. de Vos, fgd. Contr. b.h. Binn. Bestuur, Königsworterstr. 15, Hannover; Ir. J. C. Koot, Hoofding., onderhoofd v. d. Afd. Bruggen en Wegen v.h. Dept. d. B.O.W., Mariastraat 42, Den Haag; Ir. L. H. Vreeling, Houtvester b.d. Dienst v.h. Boschwezen, Villenstrasze 17, Stolpmünde; L. E. Noll, Ass.-resident v. Billiton, L. v. Meerdervoort 336, Den Haag; J. C. Miero Meyer, Kantoorhoofd b.h. Dept. v. Fin., Stephensonstr. 5, Den Haag; A. Ch. Heüer, 1e. comm. b.h. Dept. v. O. en E., Noorderbeekdwarsstr. 204, Den Haag; H. Zuidema, fgd. 1e comm. b.h. Hoofdkant. v. d. Dienst der Volksgezondh., Noorderbeekdwarsstraat 204, Den Haag; C. J. P. ten Cats, tijd. wnd. opz. 1e kl. b.d. S.S. en Tr., Obrechtstr. 271 I, Den Haag; K. Sittrop, Magazijnbewaarder b.d. S.S. en Tr., M. H. Trompstr. 2 I, Amsterdam-W.; F. H. Laurens, tijd. wnd. comm. b.d. S.S. en Tr., M. H. Trompstraat II, Amsterdam-W.; J. H. Jonathans, tijd. wnd. comm. b.d. S.S. en Tr., M. H. Trompstraat 2 II, Amsterdam-W.; J. Groenewege, wnd. Landbouwcons. 1e kl., Rijnsburgerweg 43 A, Leiden; J. F. van der Spek, Hoofdpolitieopz. b.d. Alg. Pol., Loosduinschekade 350, Den Haag; Ph. C. A. J. Quanjer, Inspecteur b.h. Inl. Onderw. 2e Ress., Jan v. Nassaustr. 37, Den Haag; Ch. H. de Bijl, Onderopz.-mach. b.d. S.S. en Tr., Regentesselaan 306 II, Den Haag; C. W. A. van Deutekom, wnd. Hoofdbeheerder v. 's Landspandh. te Modjokerto, Beeklaan 398, Den Haag; G. F. Haije, Contr. 2e kl. P.T.T., Franklinstr. 139, Den Haag; C. Ranti comm. P.T.T., Fultonstraat 139, Den Haag; J. G. Beunders, wnd. leeraar b.d. Kon. Emmaschool te Soerabaja, p.a. Gentsche straat 56, Scheveningen; F. B. Brostowski, Leeraar b.d. Kon. Wilhelminasch. te Bat. Jacob de Graeffl. 16, Den Haag; C. J. Muilwijk, Onderluit. Cav., Jan Vermeerstr. 30b, Schiedam; W. Bodde, Kap. Inf. Laan v. Meerdervoort 17, Den Haag; A. J. Eggel, machinist Bangkatinw., Wilhelminastr. 184 I, Amsterdam-W.; J. C. Elderenbos, comm. 1e kl. P.T.T. Haarlemmermeerstr. 104 huis, Amsterdam-W.; B. Henriks, Direct. Krijgsgeschiedkundige Afd. Gen. Staf, Stadhouderskade 30 huis, Amsterdag-Z.; G. W. Mazee, Gen.-Majoor tit. Inf. Villa 18 Parc Dubocchet, Clarens-Montreux; B. Hendriks, Luit.-Kol. tit. Cav. Stadhouderskade 30 huis, Amsterdam-Z.; A. Moraal, Onderluit. Inf., Apeldoorn; H. J. F. Roqué, 1e Luit. Mil. Adm., Pontianakstr. 46, Haarlem; H. J. A. Waijers, Leeraar H.B.S. Bandoeng, Leur (N.-Br.) B. 215; K. v. d. Veer, Leeraar Middelb. Landbouwsch. Linnaeusparkweg 323, Amsterdam-O.; J. Ph. Hillebrandt, Onderw. 1e kl. v.m. 1—9—1931, Zijlweg 140 rood, Haarlem; H. J. F. Heldring, Boekhouder-Kassier, 3e kl., Vendukant. Soerakarta, Sarphatiepark 47-II, Amsterdam-Z.; H. J. Kuitert, Bouwkundige S.S., 2e Schuijtstr. 93, Den Haag; K. Bruijn, Molenbaas en machinist, Mar. Etabl. Soer. Multatulilaan 28, Hilversum; J. G. Duijvetter, Ambt. v.h. Toezicht Opvoeding Jongelieden, 2e Beukenlaan 32, Apeldoorn; A. J. Rooseboom, Luit. Kol. Inf., Celebesstraat 52, Den Haag; A. J. C. Kuijl, Maj. tit. Intendance, Beethovenstr. 34 boven, Amsterdam-Z.; L. C. Heijnes, Hoofdcontr. I. U. en A., v.m. 8-9-1931, Daguerrestraat 148, Den Haag; P. W. Bonnewaijer, Onderluit. Magazijnm., Scharn no 3, (gem. Heer); M. B. Smits, Hoofd afd. Landbouweconomie, Sommelsdijk; Ir. F. van der Goot, Hoofd Bedrijf Telegrafie b.d. P.T.T., van Hogenhoucklaan Flatgebouw 41, Den Haag.

L. van Davelaar, lid der Weeskamer te Medan, Gr. Hertoginnelaan 250, Den Haag; N. Touwen, 1e Luit. der Inf., Stationstr. 4, Hilversum; H. v. Dissel, Hoofdonderw. aan de O.E.L.S. te Lahat, Franklinstr. 120, Den Haag; W. L. Theuvenet, Douanecomm. 1e kl., Galileistr. 63, Den Haag; J. H. P. de l'Ecluse, Account. 1e kl. Hoofd Belast. Acc., Kant. Soerabaja, Noorderparkl. 35, Beverwijk; A. L. de Bruyn, Kap. der Inf. Hanenburgl. 270, Den Haag; H. Belle, Architect Waterst. en Bow., v. d. Veldekade 6, Heemstede (N.-H.); A. Neter, Leeraar b.d. H.B.S. te Soerabaja, 1 Sept. 1931, J. Luijkenstr., Pension „Home Sweet Home", Amsterdam-Z.; J. L. van Eck, Hoofd v.d. Burg. Veeartsenijk. dienst, Ieplaan 82, Den Haag; Mr. P. M. Letterie, Res. ter beschikk. v. d. Gouv. v. Soerak. Statenlaan 55, Den Haag; mej. H. Hoets, Tel. 1e kl., b.h. Telef.kant. te Bandoeng, Gr. Hertoginnelaan 223, Den Haag; P. K. W. Lakeman, Burgemeester v. Magelang, Reinkenstr. 43, Den Haag; H. J. Verniers v. d. Loeff, Kap. der Inf., Hotel, Bergfrieden, Kiental (Bern Oberl. Zw.) (31 Aug. '31); W. J. Zitter, Griff. 2e kl. Landsraden Garoet, v. Speijkstr. 173, Den Haag; mej. W. A. Schlickum, Klerk 1e kl. m.d. titel v. adj. comm. b.d. P.T.T.-dienst, Groesbeekschedwarsweg 159, Nijmegen; Mej. C. Schlickum Hoofdtel. b.h. Telef.-kant. Soerabaja, Groesbeekschedwarsweg 159, Nijmegen. B. Koppen, Middelb. techn. ambt. P.T.T.-dienst, Zandvoortschlaan 12, Kijkduin; Jhr. mr. K. L. O. v. d. Gies, Voorz. Landr. Mr. Cornelis, Archimedestr. 62, Den Haag; J. Huijsmans, Hoofd Openb. Ambachtsschool v. Inl. te Tasikmalaja, p.a. Stadhouderskade 36, Amsterdam-Z.; W. Abrahamsz, 1e comm. b.h. Dept. v. B.B., Weimarstr. 42, Den Haag; A. G. van Hutten, Beheerder b.h. Dienstvak „Aanmaak en Aank." v. d. Dienst der Zoutregie, Weimarstr. 135, Den Haag.

Mutatiestaat van 12 tot 19 Augustus '31

Nieuwe Leden:	Voorgesteld door:
N.V. Nederlandsch-Indische Steenkolen Handelmaatschappij, Amsterdam, Sarphatikade 2.	den heer C. G. Vattier Kraane te Amsterdam.
H. Dubois Den Haag, Bezuidenhout 80.	Eigen aanmelding.
H. D. Sloot, Den Haag, Adriaan Pauwstr. 31.	Eigen aanmelding.
H. Tendrich, Beheerder van de Plantage Voorburg en Susánasdaal, Paramaribo.	Afd. Bestuur van de Afd. Suriname.
Ch. E. Vervuurt, Koopman, Paramaribo, Dominéstraat 11.	Afd. Bestuur van de Afd. Suriname.
H. M. de Vries, Directeur N.V. Brood- en Beschuitfabriek v.h. J. Simons te Paramaribo, Zwartenhovenbrugstraat.	Afd. Bestuur van de Afd. Suriname.

Afschrijvingen:

C. G. Vattier Kraane, Amsterdam, Keizersgracht 726.
A. van Hoboken jr., Rotterdam, Wijnhaven 102a.
S. R. Tewari, Tolk te Paramaribo.

R. I. P.

J. Bakker, Planter te Coronie (Suriname).

Adresveranderingen:

Rectificatie: H. Koot, blijft Den Haag, Adelheidstraat 183.
N. Douwes, Amsterdam, van: Saxen-Weimarlaan 14, naar: Corn. Schuytstraat 51.
Zuster E. H. J. W. A. Pilon, Arnhem, van: Velperbuitensingel 17, naar: Onderlangs 22.
H. J. Schölvinck, van: Nijmegen, Korte Nieuwstr. 37, naar: Ubbergen M. 24.
Mejuffrouw J. E. van Marion, Oud-Indisch Onderwijzeres, van: Nijmegen, Marterstraat 9, naar: Den Haag, 1ste Schuytstraat 23. f 5.—.
Mr. L. Tobi, thans geplaatst als Voorzitter Landraad te Pontianak.
Ds. G. C. A. A. van den Wijngaard, thans geplaatst te Cheribon.
Ph. C. A. J. Quanjer, Inspecteur Inl. Onderwijs m.v., Den Haag, van: Wassenaarsche Weg 45, naar: Jan van Nassaustrat 37.
H. J. Wolff, Districts-commissaris, van: Paramaribo, naar: Den Haag, Falckstraat 11c, p.a. D. Goed. f 5.—.
Dr. E. A. Boerenbeker, Adm. Ambt. B.B. van: Den Haag, naar: Batavia-Centrum, p.a. Fam. Tielsch, Sawah-Besar 20.
N. A. van Wijk, Ass.-Resident, van: Zaandam, naar: Batavia-Centrum, p.a. Dep. van B.B.
Dr. V. E. Korn, Ass.-Resident m.v., Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 495, naar: Klimopstraat 230.